JAARSTUKKEN GGD WB

2018

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Inhoudsopgave

INLEIDING: inhoudelijke en financiële samenvatting 3

1. Inhoudelijke samenvatting 3

2. Financiële samenvatting 5

1. VERANTWOORDING PER AMBITIE 7

1. GEZONDERE EN VEILIGERE LEEFOMGEVING 8

2. MINDER KWETSBARE BURGERS 12

3. MEER ZELFREDZAME SAMENLEVING 15

4. GEZONDERE JEUGD 16

5. GEZONDERE ORGANISATIE 19

6. MODERNE DIENSTVERLENING EN GEZONDHEIDSINFORMATIE 21

2. VERANTWOORDING PER TEAM 24

1. Team Bedrijfsvoering 24

2. Team Beleid en team Onderzoek 24

3. Teams Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, Forensische geneeskunde, PSHi/PSHOR en Sociaal-Medische Advisering 26

4. Team Geneeskundige Hulpverlening in de Regio 28

5. Team Gezondheid, Milieu en Veiligheid 29

6. Teams Infectieziektebestrijding, Seksuele Gezondheid, Reizigersadvisering en Tuberculosebestrijding 31

7. Teams Jeugdgezondheidszorg (JGZ) 32

8. Team Preventie & Gezondheid en team Toezicht & Technische Hygiënezorg 35

9. Overige afdelingen 36

1. PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING 39

1.1 Het Service Centrum 39

1.2 Huisvesting en duurzaamheid 39

1.3 Inkoop 40

1.4 Informatiebeheer 40

2 PARAGRAAF FINANCIERING 41

3 PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 44

3.1 Beleid omtrent weerstandsvermogen en risico's 44

3.2 Kengetallen 45

3.2 Beschikbare weerstandscapaciteit 45

3.4 Benodigde weerstandscapaciteit – op basis van de risico-inventarisatie 45

4 PARAGRAAF SAMENWERKINGSVERBANDEN (VERBONDEN PARTIJEN) 48

4.1 Het Service Centrum (HSC) 48

4.2 Stichting Sociale Wijkteams Oosterhout 48

4.3 Stichting Jeugdgezondheidszorg West-Brabant 48

4.4 Gezondheid, Milieu en Veiligheid 48

4.5 GHOR Midden- en West-Brabant 49

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

4.6 CJG Breda 49
5 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN 51
5.1 Onderhoud Pand 51
5.2 Onderhoudscontracten 51
6 ORGANISATIE EN MEDEWERKERS 52
6.1 Ziekteverzuimpercentage 52
6.2 Ziekmeldingsfrequentie 53
6.3 Gemiddelde verzuimduur 53
6.4 Ziekteverzuim naar duurklasse 53
JAARREKENING 2018 54
1. GRONDSLAGEN 55
Inleiding 55
Balans 55
Verplichte paragrafen BBV 56
2. Balans per 31 december 2018 57
3. Toelichting op de balans per 31 december 2018 58
4. Niet in balans opgenomen verplichtingen 63
5. Overzicht baten en lasten GGD WB 2018 63
6. Toelichting op het overzicht baten en lasten 2018 65
7. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen 69
1. Bijlagen 71

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

INLEIDING: inhoudelijke en financiële samenvatting

Dit jaarverslag brengt in beeld op welke wijze de GGD West-Brabant haar doelen heeft bereikt die in de beleidsbegroting 2018 zijn opgenomen. 2018 was het jaar van het nieuwe bestuur. Ons Algemeen Bestuur is voor meer dan 50% veranderd. We hebben energie gestoken in een overdrachtsdocument, in een introductieprogramma, in kennismakingsgesprekken en in de uitleg van ons werk en toekomstige uitdagingen. Met dit nieuwe bestuur hebben we ook 3 richtlijnen voor onze meerjarenvisie vastgesteld: gelijke gezondheidskansen voor iedereen, preventie en een gezonde openbare ruimte. Maar 2018 bracht veel meer, daarover kunt u meer lezen in de inhoudelijke samenvatting hieronder. In de financiële samenvatting vertellen we meer over het resultaat.

De beleidsbegroting 2018 is opgebouwd rondom de ambities: 'gezonde en veilige leefomgeving', 'meer zelfredzame samenleving', 'kwetsbare groepen' en 'gezonde jeugd'. Dit jaarverslag is ook zo opgebouwd.
De doelen scoren we middels een 'stoplichtmodel':

- stoplicht: groen = doel is behaald in 2018
- oranje = deels behaald
- rood = het doel voor 2018 is niet behaald

1. Inhoudelijke samenvatting

De meeste resultaten op de doelen van onze **ambitie gezonde en veilige leefomgeving** kleuren groen. Het creëren van een gezonde en veilige leefomgeving als voorwaarde voor een goede publieke gezondheid is een taak voor veel teams binnen de GGD. Team infectieziekte heeft met de impulsgelden extra hierop in kunnen zetten. Bij ondermeer verpleegtehuizen en kinderdagverblijven in onze regio zijn infectierisicoscans uitgevoerd, er zijn 35 instellingen bezocht naar aanleiding van vragen over infectieziekten en collega's hebben 1550 meldingen behandeld. Maar bovenal hebben ze geïnvesteerd in preventie. Daar is de formatie tijdelijk op uitgebreid, heeft een verpleegkundige een opleiding tot "deskundige infectieziekte preventie" kunnen volgen en heeft een arts de mogelijkheid gekregen om een specialistische opleiding te volgen. Voor veehouderijen hebben we een lijst opgeleverd met (zoönosen)preventieadviezen die als toetssteen gebruikt kan worden door gemeenten. Ook is de handreiking voor het meewegen van gezondheid in vergunningverlening voor veehouderijen aangepast. Maar ook andere teams hebben ervoor gezorgd dat we onze doelen hebben bereikt. Team Technische hygiënezorg heeft voor de GGD-rol als WMO toezichthouder voor gemeenten in onze regio een nieuw inspectie instrument opgesteld. Dat is toegepast bij 41 voorzieningen en 19 cliënten. In 2018 hebben verschillende teams zich ingezet om gezondheid mee te (laten) wegen in de inrichting van de buitenruimte. Door een gezamenlijke aanpak is er een Brabantse Omgevingsscan ontwikkeld en hebben we een kernwaardendocument opgeleverd dat door gemeenten gebruikt kan worden.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Resultaten op onze doelen van onze **ambities 'kwetsbare burgers' en een 'meer zelfredzame samenleving'** laten ook positieve resultaten zien. Bijvoorbeeld doordat we de Nationale actieagenda vakantieparken hebben ondertekend. Samen met andere deelnemers streven we een sector na die geen ruimte biedt voor uitbuiting of het uit het zicht raken van kwetsbare mensen. Minder kwetsbaarheid en meer zelfredzaamheid is een drijfveer voor vele collega's in onze organisatie: de Meldpunt medewerkers Zorg en Overlast hebben 265 hulptrajecten voor dak- en thuislozen opgepakt, we hebben onderzoek gedaan dat data heeft opgeleverd rondom de psychische gezondheid van onze inwoners, we hebben een cultuurprijs gewonnen voor het project Tijd van je Leven, helpen nieuwkomers met gezondheidsinformatie en ondersteuning, hebben een succesvol innovatietraject afgerond en we zijn partner van het nieuw opgestarte Centrum Seksueel Geweld. Daarnaast heeft laaggeletterdheid onze bijzondere aandacht en hebben we zelf onze website en brieven aangepast om toegankelijker te zijn voor laaggeletterden.

Onze ambitie '**gezonde jeugd'** wordt sterk bepaald door de invoering van het basispakket JGZ. Een ingrijpende verandering in de manier waarop de teams jeugdgezondheidszorg werken, kinderen screenen, met de ouders in gesprek zijn en gezondheidsgegevens hierover registreren. De doelen van deze ambitie hebben we niet allemaal bereikt. Belangrijk is dat we alle kinderen in beeld hebben, maar de indicatoren die bij deze ambitie horen laten zien dat de registratie van onze (voornamelijk 4-19 jarigen) gegevens beter kan. In 2019 verbeteren we dit.

Tot slot, om onze organisatie met zelforganiserende teams te verstevigen hebben we een pilot gedraaid genaamd 'My Impact', een tool die ondersteuning biedt bij het verbinden van werk aan mensen. Dat heeft positieve resultaten en dat gaan we toepassen in heel de organisatie. Een gezonde organisatie is anno 2018 ook digitaler en daarom hebben we alle vaste pc's vervangen door laptops en hebben mensen de kans gekregen om softwaretrainingen te volgen. En onze ambitie dienstverlening en gezondheidsinformatie draaide in 2018 om klantbehoeften en datagedreven publieke gezondheid. We hebben een klanttevredenheidsonderzoek gedaan. Er worden burgerpanelonderzoeken gedaan. We hebben ook online resultaten bereikt: vlogs om onze boodschap te vertellen, een GGD reist mee-app, online soa thuistesten beschikbaar gemaakt, webcam consulten op het gebied van seksuele gezondheid. En er is een voorspellend model ontwikkeld voor een uitbraak van een infectieziekte.

Concluderend zien we dat onze focus op mensen in kwetsbare situaties terecht is. In toenemende mate slagen we erin om deze mensen in beeld te krijgen en toe te leiden naar de juiste hulp. Tegelijkertijd zien we dat het aantal mensen dat via ons in beeld komt of hulp krijgt nog steeds stijgt (stijging bij meldpunt, SOA's, recreatieparken etc.). Om onze ambitie 'gelijke kansen op

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

gezondheid' waar te maken is een beweging naar de voorkant, daadwerkelijke preventie, noodzakelijk. De komende beleidsperiode gaan we hier volop mee aan de slag.

2. Financiële samenvatting

In de BURAP I en BURAP II hebben we ontwikkelingen op onze bedrijfsvoering toegelicht. Om de ondersteunende processen van bedrijfsvoering in HSC en GGD naar een hoger niveau te tillen zijn diverse acties ingezet. In 2018 is het proces afgerond waarbij met name adviseurs uit het HSC zijn ondergebracht bij de moederorganisaties (de aangesloten GGDen en RAV) op het gebied van HR, Financiën, Facilities, Communicatie en functioneel beheer. Er is afscheid genomen van interim management op het HSC en een nieuw tweehoofdig management is in september gestart om de organisatie verder te professionaliseren in nauwe samenwerking met de moederorganisaties. Nieuwe overlegstructuren zijn hiertoe opgezet. Verder is er een taskforce opgezet met de concerncontrollers en directeuren uit de moederorganisaties om planmatig te werken aan een organisaties die beter in control is en dit te borgen. Hierbij wordt stevig ingezet op het bouwen van een solide interne controle structuur, een verbeterd proces voor inkopen en verkoopopbrengsten. Een gezamenlijk team van financiële adviseurs en controllers is inmiddels gestart met verbijzonderde interne controles in alle organisaties, met als doel om de kwaliteit van de processen rond inkoop, verkoop, boekhouding en salarissen naar een hoger niveau te brengen. In dit proces is de hulp van een extern bureau ingeroepen, waardoor de kosten van HSC hoger zijn uitgekomen dan was begroot. Door de integratie van de jeugdgezondheidszorg 0-4 en 4-18 jaar in de elf gemeenten waar onze JGZ de beide leeftijdsgroepen bedient, hebben we op verschillende fronten kunnen besparen. Hiermee hebben we gewerkt aan de efficiency-doelstelling voor 2018, die 150k bedroeg. Door andere ontwikkelingen, zoals de invoering van het nieuwe basispakket, zijn echter (tijdelijk) extra kosten gemaakt om de JGZ organisatie te ondersteunen in de transitie.

Het financiële resultaat van de GGD West-Brabant is als volgt opgebouwd:

	Begroting 2018 na wijzigingen	Realisatie 2018	Verschil	Realisatie 2017
Baten	35.502	34.199	-1.303	34.078
Lasten	36.506	34.963	-1.543	34.026
Saldo	-1.004	-764	240	52
Onvoorzien	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-1.004	-764	240	52
Toevoeging/onttrekking aan reserves	1.004	752	-252	437
Gerealiseerd resultaat	**0**	**-12**	**-12**	**489**

Het resultaat is –12k bij een begroting van nul. De overige opbrengsten, die niet uit gemeentelijke bijdragen komen, zoals subsidies en markttaken, blijven 1.2M achter. Dit wordt gecompenseerd door lagere kosten, deels omdat minder gebruik is gemaakt van dienstverlening door derden, gerelateerd aan deze opbrengsten. De grootste afwijking in opbrengsten/kosten zit echter in de GHOR die een deel van de subsidiabele taken niet heeft gerealiseerd. De GHOR (net als GMV) zijn resultaatneutraal voor de GGD.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

De lasten zijn lager door lagere personeelskosten. De loonkosten zijn 0,5k lager dan begroot, terwijl personeel van derden 1.2M lager uitvalt. Overige kosten zijn 0,3k hoger met name door 0,2M hogere kapitaallasten omdat het investeringsniveau in 2017 hoger uitviel dan bekend was ten tijde van het opstellen van de begroting voor 2018. De overige bedrijfskosten zijn vooral hoger door een hogere doorbelasting vanuit HetServiceCenter voor ondersteuning van de taskforce en de uitrol van notebooks.
De onttrekking uit de reserves betreffen met name Kiddos (0,5M, conform afspraak als tijdelijke dekking voor de piek in ontwikkelkosten), RUPS (0,1) en Huisvesting (0,2M).

Het weerstandsvermogen, het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen is 76% van de benodigde reserves. Het risico is ingeschat op 1,7M bij een vermogen van 1,3M. Dit betekent dat de reserves 0,4M hoger zouden moeten zijn om 100% van het risico te kunnen afdekken. De risico analyse is in overleg met financiële ambtenaren uit diverse gemeenten verlaagd t.o.v. 2017, met name door het risico van wegvallen van financiering door gemeenten lager in te schatten.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1. VERANTWOORDING PER AMBITIE

Letterlijk en figuurlijk opstaan voor de meest kwetsbaren in onze samenleving, dat is onze belangrijkste uitdaging. We zijn er voor iedereen, maar we richten onze focus vooral op mensen die als gevolg van hun kwetsbaarheid niet of nauwelijks toekomen aan hun eigen gezondheidsvaardigheden. Om dit waar te maken, hebben we zes ambities geformuleerd. Deze ambities hebben richting gegeven aan wat we in 2018 voor de bewoners van West-Brabant hebben willen bereiken en ook aan wat daarvoor binnen onze eigen organisatie nodig was. Het zijn de volgende ambities:

1. Gezondere en veiligere leefomgeving
2. Minder kwetsbare burgers
3. Meer zelfredzame samenleving
4. Gezondere jeugd
5. Gezondere organisatie
6. Moderne dienstverlening en gezondheidsinformatie

Alle teams van de GGD hebben in 2018 bijzondere aandacht gehad voor het waarmaken van deze ambities. Soms gebeurde dat door een specifieke focus binnen het reguliere werk, in andere gevallen waren hiervoor nieuwe, aanvullende activiteiten nodig. Enkele ambities waren grotendeels het speelveld van één team, maar de meeste ambities waren richtinggevend voor verschillende of zelfs alle teams.

In dit hoofdstuk laten we zien wat we op alle zes de geformuleerde ambities hebben gedaan en bereikt.

Naast het werk dat de teams in 2018 specifiek in het kader van de zes ambities hebben verzet, hebben de teams uiteraard ook in hun “reguliere werk” grote resultaten bereikt. Daarover, en over de financiën van elk team, leest u in het volgende hoofdstuk meer.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1. GEZONDERE EN VEILIGERE LEEFOMGEVING

De kern van ambitie 1 is dat wij een woon-, leef- en werkomgeving willen die de gezondheid van onze burgers voldoende beschermt, bewaakt en bevordert. Een belangrijk onderdeel daarvan is de bestrijding van infectieziekten, maar ook de medisch-milieukundige zorg en de sociale en medische zorg voor kwetsbare groepen spelen hierin een belangrijke rol, net zoals de preventie, het toezicht en de crisisbeheersing in het sociale en fysieke domein. Belangrijke onderdelen van ons werk in dit kader waren in 2018 de volgende:

Infectieziekte-bestrijding	In 2018 zijn ruim 1550 meldingen, signalen en vragen betreffende infectieziekten behandeld. De meldingsplichtige ziekten die het meest zijn gemeld waren kinkhoest, hepatitis B en legionellose. De top-3 vragen betrof vaccinatie (met name over meningokokkenziekte), kinkhoest en ZIKA. Diverse complexe casuïstieken hebben geresulteerd in bezoeken van instellingen, bijeenkomsten met bewoners en/of personeel en gastlessen.	●
Terugdringen en voorkomen antibiotica-resistentie*	We participeren actief in het zorgnetwerk antibioticaresistentie Brabant en i-4-1-Health. In twee verpleeghuizen is een innovatieve infectierisicoscan uitgevoerd, met prevalentiemetingen naar resistente bacteriën. Ook is de infectierisicoscan uitgevoerd bij 4 kindercentra. Instellingen gebruiken de resultaten om gericht te prioriteren in verbeteringen rondom infectiepreventie. Het handenwasproject De Wasstraat voor basisschoolkinderen is uitgevoerd als pilot en doorontwikkeld.	●
Inspecties evenementen*	We voeren een tweejarige pilot uit en onderzoeken welke gezondheidsrisico's er zijn op het gebied van technische hygiënezorg en infectieziektebestrijding bij verschillende typen evenementen en wat de rol van de GGD West-Brabant hierbij kan zijn. In 2018 zijn er 10 evenementen bezocht.	●
Brabantbreed project Evenementen-advies	Begin 2018 is er een Brabantbreed project gestart op het gebied van Evenementadvies Dance. De behoefte is ontstaan om Brabantbreed binnen de GHOR en GGD tot eenheid te komen in advisering naar (verenigde) evenementen-organisatoren, maar ook intern. Na de start bij dance-events wordt ook gestreefd naar spin-off voor alle relevante evenementen.	●
Verhogen vaccinatiegraad*	In het kader van de jaarlijks licht afnemende vaccinatiegraad in het Rijksvaccinatieprogramma en nieuwe ontwikkelingen op dat gebied namen verscheidene teams actief deel aan de interne werkgroep RVP en	●

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

	meningokokkenvaccinatie. Ook hebben we in samenwerking met verloskundigen en gynaecologen de aandacht voor kinkhoestvaccinatie voor zwangeren verhoogd. In 2018 was er een verhoogde vraag naar meningokokkenvaccinaties buiten de doelgroep RVP en naar kinkhoestvaccinaties voor zwangeren. We hebben ruim 1100 van deze vaccinaties toegediend. Een praktijkgericht onderzoek naar het verhogen van de vaccinatiegraad HPV in onze regio is opgestart.	
Dierziekten op veehouderijen voorkomen en betrokkenen beschermen*	We ontwikkelden in Brabant een lijst met eenduidige, aanvaarde zoönosepreventieadviezen voor veehouderijen. Deze lijst kunnen gemeenten en GGD'en gebruiken voor toetsing van de maatregelen t.a.v. zoönosepreventie die een veehouderij aangeeft te nemen. Op verzoek van gemeenten is viermaal advies uitgebracht bij voorgenomen uitbreidingen/wijzigingen bij veehouderijbedrijven.	●
Moderne technologieën*	We onderzoeken of Google-data bruikbaar zijn bij surveillance; een eerste onderzoek naar een voorspellend model voor kinkhoest is afgerond. Bij uitbraken van infectieziekten zetten we omgevingsscans in.	●
RUPS-project	Ook in 2018 werd het RUPS-project voortgezet. In dit project worden prostituees begeleid die willen stoppen met hun werk.	●
Pre-Expositie Profylaxe voor hiv	In 2018 was er sprake van een toenemende vraag naar PrEP. Ondanks dat deze zorg nog niet wordt gefinancierd, zijn we gestart met het aanbieden van PrEP-zorg aan hoogrisicocliënten. Bij een groot gedeelte van deze mannen verzorgen we de PrEP in samenwerking met de huisarts.	●
Gezondheid van statushouders	Samen met gemeenten en vluchtelingenwerk zijn bijeenkomsten over gezondheidszorg in Nederland opgenomen in het Participatieverklaringstraject (PVT) voor statushouders. Er is een inhaalslag gemaakt in het bereiken van de statushouders.	●
Gezonde sociale en fysieke schoolomgeving	De Gezonde School-aanpak draagt bij aan een gezonde sociale en fysieke schoolomgeving. We adviseerden bijna 150 scholen om gezonde afspraken te maken, m.n. over de thema's voeding, roken/alcohol, relaties en seksualiteit en mediawijsheid.	●
Verleidingen en weerbaarheid	Samen met de gemeente, scholen, kerken en (sport)verenigingen werkten we aan een toolkit en verdere bewustwording t.a.v. de risico's van alcohol, roken en drugs. We voerden focusgesprekken met groepen ouders om hun wensen en behoeften t.a.v. alcohol- en drugspreventie in kaart te brengen. We trainden docenten op scholen voortgezet onderwijs om de lespakketten Frisse Start en In Charge te gebruiken.	●

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Reizigers- en beroepsgroep-vaccinatie	In 2018 hebben we ongeveer 13.500 cliënten reizigerszorg gezien en deze reizigers 20.300 vaccinaties toegediend. Ten opzichte van 2017 een stijging van het aantal cliënten met ruim 15%. Beoefenaars van risicoberoepen hebben we 3500 vaccinaties gegeven.
Afstemming GHOR-bureaus	Voor de onderwerpen terrorismegevolgbestrijding en aanpak drukte in de acute keten, recent in relatie tot de griep, hebben de Brabantse GHOR-bureaus een Brabantbrede aanpak opgezet.
Toezicht kinderopvang	In de kinderopvang heeft 2018 in het teken gestaan van implementatie van de Wet IKK. Tijdens onderzoeken is gebleken dat, meer dan anders, niet werd voldaan aan wet- en regelgeving. Dit heeft geleid tot meer handhavingsadviezen.
Inspectie-instrument WMO	In samenwerking met de verschillende gemeentelijke clusters is een nieuw inspectie-instrument opgesteld. Met dit instrument hebben we binnen West-Brabant 41 WMO-voorzieningen en 19 cliënten geïnspecteerd. Daarnaast zijn er 8 calamiteitenonderzoeken uitgevoerd.
Samenwerking in kader van Omgevingswet	Voor het verstevigen en borgen van de rol van gezondheid in omgevingsplannen in het kader van de Omgevingswet hebben we viermaal de cursus “Samenwerken in de omgevingswet” gegeven in samenwerking met waterschappen, provincie, omgevingsdienst, Rijkswaterstaat en gemeenten.
Brabantse omgevingsscan	De Brabantse omgevingsscan (Bros) is in 2018 nagenoeg afgerond. De Bros wordt begin 2019 als onderdeel van de Brabantscan gelanceerd door de 3 Brabantse GGD-en en universitair kenniscentrum Telos. De BrOS geeft inzicht in de relatie tussen leefomgeving en gezondheid en ondersteunt gemeenten om gezondheid een plek te geven in de omgevingsvisies en -plannen.
Gezondheid en veehouderij	De Handreiking voor het meewegen van gezondheid in vergunningverlening voor veehouderij is in 2018 aangepast. De verkenningsfase rondom het opstellen van een strategische visie veehouderij is afgerond. Dit heeft geresulteerd in een samenwerking met 3 DPG-en in Brabant in een project voor 2019. Vanuit de academische werkplaats medische milieukunde is een project risicocommunicatie rondom mestverwerking van start gegaan.
Veiligheid: omgaan met opkomende stoffen	Binnen Brabant is een structuur voor samenwerken opgezet voor het omgaan met opkomende stoffen zoals GenX. De GGD neemt actief deel aan dit netwerk (met o.a. omgevingsdiensten, waterschappen, provincie, Rijkswaterstaat en RIVM) door gezondheidsrisico’s te duiden en inhoudelijk advies te geven over risicocommunicatie.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

De Brabantse HealthDeal	De Brabantse HealthDeal is per juni 2018 beëindigd en het project is geëvalueerd. De partners willen met het onderwerp gezonde leefomgeving verder; begin 2019 wordt verkend hoe dit verder zal worden vormgegeven.

* Dit zijn enkele van de extra activiteiten die mogelijk zijn in het kader van de beleidsintensivering Infectieziektebestrijding. Het Algemeen Bestuur heeft op 6 juli 2017 ingestemd met een beleidsintensivering Infectieziektebestrijding voor de jaren 2018 en 2019.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

2. MINDER KWETSBARE BURGERS

In ambitie 2 hebben wij geformuleerd dat wij een hogere gezonde levensverwachting willen voor kwetsbare mensen en kinderen door hen op tijd de juiste hulp en ondersteuning te bieden. Daarvoor hebben we in 2018 onder meer het volgende gedaan:

Nationale actie-agenda vakantieparken	In november 2018 is een nationale actie-agenda vakantieparken vastgesteld. Onze GGD heeft een bijdrage geleverd aan deze agenda. Hierin is gesteld dat voor een effectieve benadering een integrale aanpak nodig is vanuit de invalshoeken ruimte, economie, handhaving, veiligheid, sociaal en wonen. Wij nemen deel aan deze integrale aanpak. Een van de doelstellingen uit deze agenda is het creëren van een sector die geen ruimte biedt voor uitbuiting of het uit het zicht raken van kwetsbare mensen.	●
Ontwikkelen inhoudelijke (hulpverlenings) aanpak voor camping-bewoners	We zijn twee pilots gestart waarin we samen met gemeenten, bewoners, campingeigenaren/-beheerders en lokale zorgpartners onze inhoudelijke (hulpverlenings-)aanpak ontwikkelen. We hebben bijgedragen aan een aanpak waarin in ketensamenwerking per regio, per park en in sommige gevallen per bewoner maatwerk wordt geleverd, zo nodig buiten bestaande beleidskaders. Wij zijn ons bewust van onze landelijke voortrekkersrol en hebben materiaal ontwikkeld in beeld en verhaal om met gemeenten het gesprek te voeren over de sociale component van dit maatschappelijke vraagstuk.	●
Spreekuur op recreatie-terreinen	Op recreatieterrein De Witte Plas in Schijf zijn we eind 2018 in het kader van een pilot gestart met een wekelijks spreekuur op het gebied van openbare geestelijke gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg. Voor recreatieterrein De Eekhoorn in Oosterhout zijn de voorbereidingen getroffen voor een soortgelijk spreekuur. Hiervoor werken we samen met lokale zorg- en welzijnsinstanties en de gemeenten.	●
Centrum Seksueel Geweld	Het Centrum Seksueel Geweld in de regio is in 2018 gestart. Cliënten worden in het Amphia ziekenhuis gezien en geholpen. Verschillende GGD-collega's fungeren als achterwacht bij vragen en verrichten de follow-up van soa als cliënten niet bij de huisarts terecht kunnen.	●
Hulp dak- en thuislozen	In 2018 hebben we zo'n 265 casussen van sociaal-medische hulp aan dak- en thuislozen behandeld.	●
Tegengaan eenzaamheid	Het 3-jarige project Tijd van je leven heeft in 2018 de Roosendaalse cultuurprijs gewonnen. Nagenoeg het complete traject wordt goed gewaardeerd door zowel deelnemers als begeleiders en instellingen.	●

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Psychische gezondheid van West-Brabanders	Uit onze onderzoeken naar de publieke gezondheid van West-Brabanders is gebleken dat psychische gezondheid een belangrijk aandachtspunt is, waaronder eenzaamheid en prestatiedruk. De psychische gezondheid hebben we in beeld gebracht in een serie factsheets, aan de hand waarvan we met partners de consequenties voor beleid en praktijk zullen bespreken.	
Project alarmeringstool zorginstellingen	In het project alarmeringstool zorginstellingen hebben we gewerkt aan de ontwikkeling van een alarmeringstool Burgerhulpverlening. Het doel is het verkleinen van de kwetsbaarheid in zorginstellingen in de avond-nacht-weekendsituatie door de oproep van burgerhulpverleners.	
Reanimatie-onderwijs	Het project Reanimatieonderwijs op middelbare scholen hebben we grotendeels afgerond. Als vervolg worden de mogelijkheden verkend om vaardigheden van scholieren te verbreden met EHBO/BHV. Daarnaast wordt onderzocht in hoeverre er behoefte is aan reanimatie/EHBO en BHV-onderwijs bij MBO en HBO-scholen.	
Samenhangende aanpak mensen met verward gedrag	In 2018 is op projectmatige wijze de niet-acute zorg verward gedrag en de doorontwikkeling van het meldpunt Zorg en Overlast opgepakt. Daarnaast hebben we een regionale pilot uitgevoerd voor een monitor 'Personen verward gedrag'. Het doel hiervan is het verkennen van de omvang van de problematiek en de achterliggende factoren en het ondersteunen van het lokaal en regionaal beleid.	
Tuberculose-bestrijding bemoeilijkt door privacy-wetgeving	In verband met de privacywetgeving is het tot nu toe nog niet mogelijk gebleken om ten bate van de tuberculosebestrijding de gegevens van hergevestigde statushouders te krijgen van de gemeenten. Deze kwetsbare groep blijft daardoor vooralsalsnog onbekend bij ons. De gegevensuitwisseling met JUZT-locaties Breda, Etten-Leur en Roosendaal met betrekking tot AMV's (alleenstaande minderjarige vluchtelingen) loopt volgens schema.	
Bereiken kwetsbare groepen	Via de Internationale Schakelklas hebben alle jongeren met een migrantenachtergrond in kleine groepen voorlichting gekregen op het gebied van seksualiteit. Het inburgeringstraject voor jongvolwassen statushouders bood kansen om gezinsplanning te bespreken.	
Samenwerking voor borging forensische diensten	In 2018 hebben we een samenwerking opgezet met alle andere Zuid-Nederlandse GGD'en om het stijgende aantal forensische verrichtingen, zoals lijkschouw en medische arrestantenzorg, te kunnen blijven uitvoeren ondanks de beperkte instroom en de vergrijzing van de artsen in dit vakgebied. Daarin zijn afspraken gemaakt over het gezamenlijk uitvoeren van de forensische geneeskunde en de medische	

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

	arrestantenzorg. Daarnaast voeren de 6 GGD'en een gezamenlijk opleidingsbeleid.
Keuzehulp ongewenst zwangeren	Sinds de FIOM geen keuzehulpgesprekken meer aanbiedt aan ongewenst zwangeren, voorziet de GGD hierin. Er zijn 3 verpleegkundigen opgeleid om deze gesprekken te voeren.
Bespreken kinderwens bij kwetsbare (potentiële) ouders	De subsidieaanvraag voor het project Nu Niet Zwanger is toegekend aan de GGD. Binnen het project wordt het onderwerp kinderwens besproken bij kwetsbare (potentiele) ouders. GGD West-Brabant gaat ketenpartners trainen om de kinderwens te bespreken en zal de aandachtsfunctionarissen indien nodig ondersteunen. In 2018 zijn de eerste 13 cliënten al aangemeld.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

3. MEER ZELFREDZAME SAMENLEVING

Wij willen een veerkrachtige samenleving waarin inwoners betekenisvol participeren en bijdragen aan maatschappelijke doelen. Wij willen dat het vanzelfsprekend is dat mensen voor zichzelf, voor elkaar en voor hun leefomgeving zorgen; zowel tijdens het normale dagelijkse leven als tijdens crisissituaties. Dat is wat wij in ambitie 3 hebben beschreven. Om dit te bereiken hebben wij in 2018 onder meer het volgende gedaan:

Kwetsbare jongeren	Power2Us is een voorbeeld van een project voor en door de meest kwetsbare jongeren in onze regio. De manier van werken is gebaseerd op een internationaal beproefde methode. Wij zijn betrokken als initiatiefnemer en verbinder tussen verschillende uitvoerende partijen die de jongeren ondersteunen en voeren evaluatieonderzoek uit.	●
Laag-geletterdheid	We hebben ons ingezet om taal- en spraakachterstand bij onze bewoners vroegtijdig op te sporen en om laaggeletterdheid te verminderen. Instrumenten waren onder meer bijscholing en doorverwijzing naar Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). We hebben nauw samengewerkt met De Bibliotheek. Daarnaast heeft een panel van laaggeletterden onder meer onze brieven en onze website nagekeken, waarna wij onze teksten beter leesbaar hebben gemaakt.	●
Samenwerking voor gezonde omgeving en gezond gedrag	Om lokaal te kunnen bijdragen aan de gezondheid van burgers hebben we deelgenomen aan talloze (sub-)regionale netwerken in domeinen zoals welzijn, ruimtelijke ordening en cultuur. Samenwerkingspartners waren onder meer wijk- en dorpsraden, ouderenbonden, welzijnswerk, jongerenwerk, Halt, de Kredietbank en politie.	●
Positieve gezondheid vanuit verschillende invalshoeken	We hebben in de gezondheidsnota's van onze gemeenten aandacht gekregen voor het concept Positieve Gezondheid en brachten het concept onder de aandacht van samenwerkingspartners en zorgprofessionals. Ook gaven we workshops aan ouderen, mantelzorgers, vrijwilligers en zorgprofessionals.	●

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

4. GEZONDERE JEUGD

Zoals we hebben verwoord in ambitie 4, willen wij dat ieder kind de zorg krijgt die het nodig heeft om gezond en veilig op te groeien: een kansrijke start. Wij willen dat alle kinderen basiszorg krijgen en kwetsbare kinderen extra zorg; dat ieder kind zonder uitval van school afkomt en zijn of haar talent ontwikkelt. Wij willen een antwoord geven op grote maatschappelijke uitdagingen voor het veilig en gezond opgroeien van kinderen. Dat doel hebben we nagestreefd door de volgende activiteiten:

Invoering nieuw basispakket JGZ	In het najaar van 2018 hebben we samen met Careyn en Thuiszorg West-Brabant een nieuw basispakket ingevoerd in de jeugdgezondheidszorg. Werken volgens dit basispakket heeft consequenties voor de planning en uitvoering van de consulten, het verzamelen van gezondheidsgegevens en de manier van werken. Het is een lastige opgave gebleken om dit basispakket in te voeren omdat we werken met meer dan 300 professionals (inclusief de collega's van TWB en Careyn), kampen met personele schaarste – met name onder de jeugdartsen – en in het najaar extra vaccinatiemomenten tegen het Meningokokkenvirus hebben aangeboden.	
Signalering van armoede	Met nagenoeg elke gemeente hebben we afspraken over de manier waarop we met ouders spreken over ondersteuningsmogelijkheden voor kinderen die opgroeien in armoede. De JGZ heeft in dergelijke situaties een signalerende rol gespeeld en heeft ervoor gezorgd dat de juiste personen en instanties bij de situatie werden betrokkenen.	
Vaccinaties als gemeentelijke taak	In 2018 hebben we gewerkt aan drie ontwikkelingen binnen het RVP: we hebben ingezet op het verhogen van de vaccinatiegraad en het invoegen van enkele nieuwe vaccinaties in het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) en we hebben ons klaargemaakt voor de decentralisatie van het RVP naar de gemeente per 2019. Daarnaast hebben we de nieuwe vaccinatie tegen Meningokokken uitgevoerd.	
Versterken van gezondheids-vaardigheden ouders: GIZ	Eind 2018 hebben we de GIZ-methodiek ingevoerd: Gezamenlijke Inschatting van de Zorg. Deze methodiek gaat uit van de verantwoordelijkheid van de ouders. We gaan met ouders in gesprek over de gezondheid en veiligheid van hun kind en bepalen samen hoeveel contact zij zullen hebben met de JGZ en op welke wijze dit contact plaatsvindt. Door onze kennis beschikbaar te stellen, geven we ouders inzicht in wat belangrijk is om hun kind gezond en veilig te laten opgroeien.	

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Aandacht voor kinderen in tijdelijke huisvesting	In onze regio hebben we verschillende “vergeten plekken” en andere toevluchtsoorden in het vizier waar kinderen wonen, waaronder campings en pensions waar arbeidsmigranten verblijven. Om deze kinderen te bereiken hebben we samengewerkt met onder meer gemeenten, huisartsen, verloskundigen en maatschappelijk werk.	●
Aandacht voor minderjarige vluchtelingen	De (alleenstaande) minderjarige vluchtelingen die via het COA in onze regio kwamen wonen hebben we speciale spreekuren en uitgebreide consulten aangeboden. We hebben het vaccinatieschema op orde gebracht, de jongeren wegwijs gemaakt in de Nederlandse gezondheidszorg en traumaverwerking gefaciliteerd. We hebben het netwerk hiervoor versterkt en hebben nu onder meer een nauwe samenwerking met Vluchtelingenwerk.	●
M@ZL in het primair onderwijs	In de aanpak van ziekteverzuim op middelbare scholen werpt de M@ZL-aanpak haar vruchten af. In het primair onderwijs lopen enkele pilots met M@ZL. De inzet van M@ZL in het PO wordt echter bemoeilijkt door verschillen in de interpretatie van schoolverzuim en de wijze waarop basisscholen afwezigheid registreren. Op het MBO hebben we met de M@ZL-aanpak 350 kwetsbare jongeren boven de 18 jaar ondersteund.	●
Lokaal Verbinden waardevol	In alle gemeenten in de regio hebben we binnen het nieuwe basispakket gewerkt met de werkwijze Lokaal Verbinden. Zowel de JGZ-medewerkers als de gemeenten hebben Lokaal Verbinden als waardevol ervaren. Er vindt een goede inhoudelijke bespreking plaats en er is aandacht voor onder meer kinderen in echtscheidingssituaties of situaties waarbij armoede, drank en drugs een rol spelen. Door kennisdeling en vergelijking tussen de gemeentes zijn goede ervaringen uitgewisseld en werd duidelijk welke rol de JGZ speelt en welke samenwerkingsverbanden waardevol zijn.	●
Meldcode Kinder-mishandeling	In het najaar van 2018 zijn alle artsen en verpleegkundigen geschoold in de nieuwe Meldcode Kindermishandeling. Ook hebben we op kinderdagverblijven en scholen voorlichting gegeven over de meldcode.	●
Versterken netwerk en weerbaarheid kind	Om het sociale netwerk rondom het kind en de weerbaarheid van het kind zelf te versterken, zijn we een ‘beweging’ gestart van bevlogen professionals en (ervaringsdeskundige) jongeren die zich samen inzetten voor versterking van de sociale opvoed- en opgroeiomgeving van kinderen. Ook hebben we in elke gemeente aandacht gehad voor de kinderen in (v)echtscheidingssituaties en hebben we gewerkt met de richtlijnen jeugdzorg en scheiding KIES.	●

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Kinderrechten-spel om kracht kind te versterken	In 2018 hebben we op tien deelnemende scholen een pilot uitgevoerd met het Kinderrechtenspel (kinderrechten.nu). Met dit spel willen we de kinderen 'tools for life' geven: we willen de kracht van het kind van binnenuit en in zijn of haar omgeving versterken, en het vermogen versterken om indien nodig hulp te zoeken.
Sociaal-medische advisering Leerplichtwet	In het kader van de sociaal-medische advisering Leerplichtwet hebben we voor een aantal kinderen beoordeeld of zij vanwege zware psychische of lichamelijke beperkingen in aanmerking kwamen voor vrijstelling van de inschrijvingsplicht op een school. Doordat de casuïstiek steeds complexer wordt en we hebben gekampt met problemen in de bezetting hebben we niet altijd tijdig onze activiteiten uitgevoerd. Tegelijkertijd richtten we ons in de aanpak meer op preventie en hebben we met Regionaal Bureau Leerplicht West-Brabant nadere afspraken gemaakt.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

5. GEZONDERE ORGANISATIE

De kern van ambitie 5 is dat wij een gezonde organisatie willen vormen, met als uiteindelijke doel om zo veel mogelijk te kunnen betekenen voor de publieke gezondheid in West-Brabant. Daartoe hebben wij in 2018 onder meer het volgende ondernomen:

Kostprijzen	In 2018 hebben we een kostprijsberekening uitgevoerd voor onze diensten in het kader van de Wet Kinderopvang. In 2019 starten we met de overige kostprijsberekeningen.	
Verbinden aan werkzaamheden en persoonlijk actieplan	In de eerste helft van 2018 hebben we een pilot gehouden met MY IMPACT. Dit is een tool die o.a. ondersteuning biedt bij het verbinden aan werkzaamheden, bij het maken van een persoonlijk actieplan en bij het vragen van feedback. Aan deze pilot hebben 70 collega's meegedaan, waarna is besloten om in 2019 over te gaan tot implementatie voor de hele organisatie.	
Bedrijfsvoering als ondersteuning voor primaire werkprocessen	We hebben in 2018 onze bedrijfsvoering doorontwikkeld om vanuit de ondersteunende disciplines het primaire werkproces te kunnen ondersteunen binnen de gedachte van zelforganisatie. Dit betrof onder meer laptops en telefonie, softwaretrainingen, aandacht voor de online corporate communicatie, het behalen van het HKZ-certificaat en de positie van de GGD als aantrekkelijke werkgever. Verder betrof het de functionaliteit van het Data Warehouse, bewustwording rondom de AVG en het huisvestingsplan.	
Bedrijfsvoering vanuit perspectief primair proces	Bedrijfsvoeringsvraagstukken hebben we niet langer benaderd vanuit het perspectief van een vakmatige bedrijfsvoeringsdiscipline, maar vanuit het perspectief van het primaire proces. Een voorbeeld hiervan is een nieuw aannamebeleid met als uitgangspunt dat we uitstroom niet meer invullen op basis van begrotingsgegevens maar op basis van wat er nodig is om de taken in het primaire proces te kunnen uitvoeren.	
Kostenbesparing in de JGZ	Door de integratie van de jeugdgezondheidszorg 0-4 en 4-18 jaar in de elf gemeenten waar onze JGZ de beide leeftijdsgroepen bedient, hebben we op verschillende fronten kunnen besparen. Hiermee hebben we gewerkt aan de efficiency-doelstelling voor 2018, die 150k bedroeg.	
Op peil houden crisisorganisatie	Ter voorbereiding op crises hebben we onder meer de pools met crisisfunctionarissen op peil gehouden en door een divers programma voor Opleiden, Trainen en Oefenen de vakbekwaamheid van alle groepen crisisfunctionarissen onderhouden.	

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

REC-samenwerkings-verband	In reactie op de landelijke daling van het aantal TBC-patiënten vormen wij met Zeeland en de rest van Brabant het REC-samenwerkingsverband. Dit samenwerkingsverband is nu gedeeltelijk operationeel.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

6. MODERNE DIENSTVERLENING EN GEZONDHEIDSINFORMATIE

Ambitie 6 draait om ons streven naar moderne en eigentijdse dienstverlening die aansluit op de behoeften van de klant en die optimaal gebruikmaakt van digitale mogelijkheden en eigen verantwoordelijkheid van de klant. Wij willen vooroplopen in een datagedreven publieke gezondheid en willen dat onze klanten tevreden zijn over onze dienstverlening.

Klant-tevredenheids-onderzoek	In 2018 is een breed klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Alle teams behaalden daarin een ruim voldoende score. Met name werd genoemd dat de medewerkers duidelijk, vriendelijk, betrouwbaar en professioneel zijn en goed adviseren. Het belangrijkste verbeterpunt betrof de (telefonische) bereikbaarheid, daarmee gaan we in 2019 aan de slag. In 2019 doen we opnieuw dit onderzoek. Voor teams waar sprake was van een lage respons bespreken we welke methode meer feedback zal opleveren.	●
Gebruik van nieuwe technologie, met oog voor kwetsbaren	Technologische ontwikkelingen gaan hard en sommige leveren een positieve bijdrage aan onze gezondheid. Onze gemeenten hebben aangegeven dat ook wij nieuwe technologie moeten gaan toepassen om onze klanten te bedienen. Daar worden GGD-breed nieuwe spelregels voor opgezet en hebben we de eerste stappen in gezet. Maar niet iedereen is digitaal vaardig en daar moeten we ons ook op aanpassen. Dat doen we door ook oog te hebben voor deze kwetsbaardere groepen, zoals in onze beweging rondom laaggeletterdheid.	●
Nieuwe analyse-technieken	Om onze informatiepositie toekomstbestendiger te maken hebben we ons meer gericht op nieuwe analysetechnieken. Ook hebben we vaker andere databronnen benut zodat we een (nog) completer beeld konden schetsen van de gezondheid en de representativiteit van onze eigen onderzoeken konden verbeteren.	●
Digitale communicatie	Digitale communicatie kreeg in 2018 een prominentere plek op onze communicatiekanalen zoals onze website, Twitter, LinkedIn en Facebook. Ook hebben we meer gebruik gemaakt van onder meer blogs, vlogs, webinars, e-learnings en de GGD-appstore.	●
Multimediaal, online jaarverslag	Naast het klassieke jaarverslag hebben we een nieuwe verschijningsvorm van ons jaarverslag gecreëerd: een multimediaal, online concept, met resultaten die per gemeente op te vragen zijn. Bekijk het jaarverslag op www.ggdwestbrabantjaarverslag.nl.	●

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Burgerpanel-onderzoeken	We hebben verschillende burgerpanelonderzoeken uitgevoerd. Op deze wijze brachten we o.a. de behoeften van (kwetsbare) burgers ten aanzien van de publieke gezondheid in beeld. Aanvullend hielden we focusgroepen met verschillende (leeftijds)groepen over onderwerpen als bijvoorbeeld ouder worden en de behoeften die mensen daarbij hebben.
Innovatie	Op alle gebieden binnen onze organisatie zijn we bezig geweest met innovatie. Zo hebben we samen met de Nieuwe Veste gewerkt aan een nieuwe, innovatieve invulling van het groepsconsult bij de leeftijd van vier maanden en is in 2018 de organisatie van start gegaan van de regionale Health Innovation School, die draait om samen verder komen door te innoveren. In het samenwerkingsverband Animo Oosterhout hebben we (specifieke) groepen inwoners geholpen om regie te nemen over hun (positieve) gezondheid.
Webcam-consulten	We hebben deelgenomen aan een landelijke pilot die in 2018 is gestart met webcamconsulten op het gebied van seksuele gezondheid. De resultaten wijzen uit dat het webcamconsult goed wordt gewaardeerd.
Kwaliteit dienstverlening	We hebben continu oog gehad voor de kwaliteit van onze dienstverlening, onder andere via audits, risico-inventarisaties, klanttevredenheidsonderzoek en in persoonlijk contact met onze klanten en opdrachtgevers.
SOA-thuistesten	Elke maand hebben we ongeveer 130 jongeren onder de 25 jaar geholpen met een SOA-thuistest. In de tweede helft van 2018 zijn Halsteren en Roosendaal toegevoegd als ophaallocatie om zo meer jongeren in de gehele regio te kunnen helpen.
Gebruik data van politie/ Rijkswaterstaat, brandweer en RAV	In 2018 hebben we verschillende informatieproducten uitgebracht in samenwerking met partners in de Veiligheidsregio. Zo brachten we de gevolgen van verkeersongevallen in kaart via data van politie/Rijkswaterstaat, brandweer, RAV en cijfers over sterfte en ziekenhuisopnames. Deze factsheet is benut door de Veiligheidsregio in contacten met gemeenten om de plekken in onze regio met veel ongevallen en een intensieve hulpverleningsinzet te bespreken.
Informatie-uitwisseling acute partners	In het kader van het delen door de acute partners van informatie ter voorbereiding op en tijdens incidenten verloopt het implementatietraject LCMS GZ (Landelijk Crisismanagement Systeem) volgens schema. Deze tool voor netcentrisch samenwerken van het Instituut Fysieke Veiligheid ondersteunt het uitwisselen van informatie binnen een netwerk van betrokken partijen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Opstellen zorgrisicoprofiel	Om de regionale risico's beter in beeld te krijgen hebben we met de Veiligheidsregio's gekeken welke databronnen bij de verschillende partners beschikbaar zijn om te komen tot een zorgrisicoprofiel. Daarnaast was er afstemming met de regio Haaglanden over de uitkomsten van hun project om te komen tot een zorgrisicoprofiel.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

2. VERANTWOORDING PER TEAM

Naast het bovenstaand beschreven werk dat de teams hebben verricht in het kader van de ambities voor 2018, hebben zij uiteraard ook hun reguliere taken uitgevoerd. In dit hoofdstuk beschrijven we kort wat die reguliere, doorlopende taken van elk team zoal zijn. Dit is het werk dat de teams dag in dag uit verzetten voor het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid, als basis naast de bijzondere focus die elk jaar wordt bepaald door de geformuleerde ambities. Voor de teams die in 2018 al indicatoren in gebruik hadden, geven we de resultaten daarop weer. Daarnaast laten we per financieringseenheid (team of cluster van teams) zien wat hun inspanningen afgelopen jaar hebben gekost. Daarin zijn zowel het reguliere werk als de bijzondere focus in het kader van de ambities opgenomen.

1. Team Bedrijfsvoering

1a. Het werk van team Bedrijfsvoering

Het multidisciplinaire team Bedrijfsvoering zorgt voor een stabiele en professionele ondersteuning van de werkorganisatie van onze GGD. Het betreft, Financiën & Control, Personeelszaken, Communicatie, Informatievoorziening, Inkoop en de Facilitaire ondersteuning. Financiën & Controlling zorgt voor de financiële administratie, de financiële verslaglegging en de planning en control cyclus. Personeelszaken werft, selecteert en zorgt voor het HRM-beleid. Communicatie is verantwoordelijk voor de interne, externe en corporate communicatie van de GGD. Informatievoorziening ondersteunt, behalve de gehele kantoorautomatisering, ook het delen van kennis en informatie. Inkoop zorgt voor een optimaal proces inkoop van bestelling tot betaling. En last but not least: Facilitaire ondersteuning zorgt voor koffie, catering, ons gebouw en onze werkomgeving, veiligheid en alle andere zaken die nodig zijn om ons werk goed te kunnen doen.

2. Team Beleid en team Onderzoek

2a. Het werk van team Beleid

Onze lokale beleidsadviseurs hebben ieder een set van gemeenten onder hun hoede die zij adviseren op het gebied van gezondheidsbeleid. Daarnaast vervullen de beleidsadviseurs diverse rollen binnen de GGD-organisatie. Dat werk heeft impact als we zien dat het richting geeft aan beleid of activiteiten ten gunste van de publieke gezondheid.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Overall beoordeling samenwerking GGD-beleidsadviseur en ambtenaren: pro-activiteit, reactiesnelheid,	Waardering samenwerking GGD-beleidsadviseurs en	8 of hoger	*Klantenonderzoek 2018 onder*

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

bereikbaarheid, nakomen afspraken, vraagverheldering, kwaliteit adviezen	ambtenaren en de inspanningen die door de GGD-beleidsadviseurs worden geleverd		*contactpersonen bij o.a. gemeenten, welzijnsinstellingen, onderwijsinstellingen, overheidsdiensten en ziekenhuizen: klanttevredenheids-cijfer 7,4*
Beoordeling bruikbaarheid van door GGD-beleidsadviseurs geschreven en ongeschreven adviezen door ambtenaren	Bruikbaarheid van de geleverde beleidsadviezen	8 of hoger	

2b. Het werk van team Onderzoek

Het team Onderzoek levert aan gemeenten en partners kennis die doelgericht bijdraagt aan een gezonder West-Brabant. Gemeenten en partners kunnen met deze kennis richting geven aan hun beleid, zowel voor de dagelijkse uitvoering als voor het omgaan met crisissituaties. Team Onderzoek brengt de gezondheid in West-Brabant in kaart, biedt een kennisplatform en evalueert interventies gericht op het bevorderen van de gezondheid.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Oordeel van opdrachtgevers (incl. ambtenaren) over de bruikbaarheid van geleverde kennisproducten over publieke gezondheid (bijv. profielen, monitors, factsheets)	Waardering van de bruikbaarheid van kennisproducten	8 of hoger	8,5
Aantal kennisproducten of rapportages n.a.v. onderzoek onder kwetsbare groepen voor gemeenten en of andere maatschappelijke organisaties op minimaal gemeenteniveau	Inzet op aandacht voor kwetsbare groepen in onze samenleving	Minimaal 2	22 (waaronder Transformatie Jeugd, rapportage en factsheets en veiligheidsschetsen voor 18 gemeenten en 2 onderzoeken naar verwarde personen)
Het % van de gemeenten in het werkgebied van de GGD waar in 2018 wijkprofielen zijn opgesteld	Niveau van informatievoorziening	100%	100% vwb Jeugd in Beeld overgewicht en Jeugd in Beeld psychosociale problemen. Uit de Jeugdmonitor is voor 4 van de 18 gemeenten extra informatie beschikbaar op wijkniveau

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

2c. Wat heeft het werk van de teams Beleid en Onderzoek gekost?

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil
Lokaal gezondheidsbeleid			
Kosten productgroep lokaal gezondheidsbeleid	2.123	2.136	-13
Gemeentelijke bijdrage basistakenpakket	1.658	1.658	0
Overige opbrengsten	419	478	
Totaal opbrengsten	2.077	2.136	-59
Resultaat	**-46**	**0**	**-46**

3. Teams Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, Forensische geneeskunde, PSHi/PSHOR en Sociaal-Medische Advisering

3a. Het werk van team Openbare Geestelijke Gezondheidszorg

Het aantal kwetsbare of minder zelfredzame mensen in de samenleving neemt toe. Oorzaken zijn onder meer de ingewikkelder wordende samenleving – met bijvoorbeeld digitalisering en marktwerking bij verzekeraars en energieleveranciers – en de afbouw van de intramurale zorg. Daarnaast gaat het transitiebeleid in de samenleving uit van een sociaal netwerk en de kracht om zelf regie te voeren over het eigen leven. Er zijn echter mensen bij wie deze basisvoorwaarden ontbreken en waarbij deze aannames (nog) niet werken. Mensen met geldzorgen of grote sociale problemen leven gemiddeld 19 jaar meer in ongezondheid dan mensen zonder en overlijden gemiddeld 6 tot 7 jaar eerder. Het team Openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) bewaakt hoe de veranderingen in de maatschappij uitpakken en steunt de mensen bij wie dit nodig is, zodat ook zij meedoen. Een belangrijk instrument daarvoor is het Meldpunt Zorg & Overlast.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Aantal doorverwezen cliënten vanuit team OGGZ (inclusief meldingen vanuit het meldpunt zorg-overlast) naar bemoeizorg, Mass, reguliere zorg	Succesvolle doorgeleiding door team OGGZ	476	660
Aantal cliënten team OGGZ	Bereik en bekendheid van het team OGGZ	627	1072 (toename ontstaan door onder andere samenwerking met Veilig Thuis, meldingen vanuit Onverzekereden-regeling, dak- en thuislozenspreekuren en inzet op campings)
Aantal overleggen waaraan is deelgenomen met samenwerkingspartners binnen	Inspanning om tot succesvolle	Nog onbekend	189

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

regionale (O)GGZ overlegstructuren (bijv. Mass overleg)	doorgeleiding te komen		
Aantal medische screenings dak- en thuislozen	Bereik en bekendheid van de geleverde dienst	Nog onbekend	134

3b. Het werk van team Forensische Geneeskunde

De forensische geneeskunde is een publieke taak. De forensisch arts voert als gemeentelijk lijkschouwer taken uit vanuit de Wet op de lijkbezorging. Daarnaast voeren de forensisch artsen als markttaak forensische verrichtingen uit in opdracht van de politie. Het merendeel van deze verrichtingen betreft medische arrestantenzorg; andere forensische verrichtingen zijn onder meer DNA/bloed/urine-onderzoek, onderzoek naar aanleiding van een zedendelict en letselbeschrijvingen. Om hun taken te kunnen uitvoeren werken de forensisch artsen in een 24-uurs bereikbaarheidsdienst.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Aantal forensische adviezen aan Officier van Justitie bij niet natuurlijk overlijden (inclusief euthanasie)	Bereik en inspanning van de forensische dienst	500	671 (waaronder 276 gevallen van euthanasie)

3c. Het werk van de collega's van PSHi en PSHOR

De groep collega's die zich bezighoudt met psychosociale hulp bij ingrijpende gebeurtenissen (PSHi) wordt zo'n twintig keer per jaar ingezet. Het gaat dan om ingrijpende gebeurtenissen waarvan de invloed verder gaat dan de directe slachtoffers en waarbij de omgeving in brede zin is geraakt. De GGD pakt in deze situaties de regie en bepaalt samen met partners (maatschappelijk werk, slachtofferhulp, gemeente, politie) de interventies en informatievoorziening. Inzet in het kader van psychosociale hulpverlening bij ongevallen en rampen (PSHOR) vindt slechts zelden plaats.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Gemiddeld aantal incidenten met dreigende maatschappelijke onrust die door de GGD in opgeschaalde vorm (niet regulier, m.b.v. pshi-crisiscoördinator) zijn ondersteund	Inspanning geleverd door GGD-medewerkers		19
Het GGD-crisisteam oefent jaarlijks minimaal 2 van de 5 crisisprocessen (paraatheid GGD)	Paraatheid van de GGD als crisisorganisatie	Minimaal 2	6 (de crisiscoördinatoren hebben een interne crisis geoefend, 4 van

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

			de 5 processen hebben hun opschaling geoefend en sleutelfunctionarissen hebben een BOB-training gedaan)

3d. Het werk van de collega's van Sociaal-Medische Advisering

De GGD West-Brabant voert de taak sociaal-medische advisering (SMA) uit. Dit houdt in dat artsen van de GGD onafhankelijk medisch advies geven. Dit doen ze op verzoek van enkele gemeenten en organisaties. Deze taak omvat adviezen betreffende gehandicaptenparkeerkaarten (GPK), bijzondere bijstand, arbeidsgeschiktheidskeuringen, vrijstellingen inburgeringsexamen en kinderopvang. Daarnaast voert de GGD in opdracht van Regionaal Bureau Leerplicht West-Brabant de sociaal-medische advisering Leerplichtwet uit (SMA LP). Dit doen we op basis van artikel 5, sub a van de Leerplichtwet, waarin de mogelijkheid staat van vrijstelling van de inschrijvingsplicht op een school vanwege zware psychische of lichamelijke beperkingen.

3e. Wat heeft het werk van de teams OGGZ, FG, PSHi/PSHOR en SMA gekost?

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil
Kwetsbare groepen			
Kosten productgroep Kwetsbare groepen	1.430	1.313	117
Gemeentelijke bijdrage basistakenpakket	943	943	0
Overige opbrengsten	415	370	45
Totaal opbrengsten	1.358	1.313	45
Resultaat	**-72**	**0**	**-72**

4. Team Geneeskundige Hulpverlening in de Regio

4a. Het werk van team GHOR

De GHOR – de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio – wordt gevormd door een samenwerking tussen het bureau GHOR Brabant-Noord en het bureau GHOR Midden- en West-Brabant. Een belangrijke rol van de GHOR is het aansturen van de geneeskundige diensten zoals ambulancedienst, GGD, traumacentrum, ziekenhuis en huisarts wanneer zij medische hulp verlenen bij grote incidenten en rampen. De GHOR coördineert in dergelijke gevallen de samenwerking tussen alle betrokken hulpverleningsdiensten, inclusief vrijwilligersorganisaties zoals het Nederlandse Rode Kruis. Buiten crisissituaties houdt de GHOR zich bezig met advisering, informatievoorziening en brede voorbereiding op rampen en crises.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

4b. Wat heeft het werk van team GHOR gekost?

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil
GHOR Midden- en West-Brabant			
Kosten GHOR Midden- en West-Brabant	2.419	2.853	-434
Overige opbrengsten	2.419	2.853	-434
Totaal opbrengsten	2.419	2.853	-434
Resultaat	**0**	**0**	**0**

5. Team Gezondheid, Milieu en Veiligheid

5a. Het werk van team GMV

Het team Gezondheid, Milieu en Veiligheid (GMV) houdt zich bezig met de invloed van de leefomgeving op de gezondheid (medische milieukunde). Dat doen ze door het geven van voorlichting, het beantwoorden van burgervragen en het adviseren over risico's. GMV werkt bij (acute) vraagstukken over milieu en gezondheid voor onder andere gemeenten, burgers, scholen, woningbouwverenigingen, de veiligheidsregio en de provincie. Thema's waarover GMV adviseert zijn onder andere gezonde leefomgeving, veehouderij, veiligheid, luchtkwaliteit, geluid, bodemverontreiniging, gevaarlijke stoffen zoals asbest, elektromagnetische velden ('straling'), gezond binnenmilieu, klimaat, hitte en de eikenprocessierups.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Aantal binnengekomen milieugerelateerde vragen en klachten aan GMV	Mate waarin GMV medisch milieukundige zorg heeft geleverd aan burgers en instellingen, waarmee deze klanten eventuele noodzakelijk maatregelen kunnen treffen ter voorkoming van negatieve gevolgen van die risico's	183	185
Aantal gevraagde beleidsadviezen GMV	Mate waarin GMV medisch milieukundige zorg heeft geleverd aan burgers en instellingen, waarmee deze klanten eventuele	12	15

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

	noodzakelijk maatregelen kunnen treffen ter voorkoming van negatieve gevolgen van die risico's		
Aantal voorlichtingsbijeenkomsten voor o.a. bewoners bij milieuklachten of incidenten	Inspanningen van GMV voor het bevorderen van de medisch milieukundige zorg ten aanzien van risico's, in het bijzonder bij rampen of dreiging van rampen	7	6
Aantal adviezen bij acute cases en bij nazorg van opgeschaalde incidenten	Inspanningen van GMV voor het bevorderen van de medisch milieukundige zorg ten aanzien van risico's, in het bijzonder bij rampen of dreiging van rampen	5	5

5b. Wat heeft het werk van team GMV gekost?

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil
Gezondheid Milieu en Veiligheid			
Kosten Bureau Gezondheid Mileu en Veiligheid	1.185	1.292	-107
Overige opbrengsten	1.185	1.292	-107
Aanwending voorziening	0	0	0
Totaal opbrengsten	1.185	1.292	-107
Resultaat	**0**	**0**	**0**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

6. Teams Infectieziektebestrijding, Seksuele Gezondheid, Reizigersadvisering en Tuberculosebestrijding

6a. Het werk van team Infectieziektebestrijding

Het team Infectieziektebestrijding (IZB) werkt aan het beschermen van de inwoners van West-Brabant door het voorkomen en zoveel mogelijk terugdringen van infectieziekten. Bij uitbraken van infectieziekten adviseert team IZB de betrokken instellingen over de te nemen (voorzorgs-)maatregelen. In verschillende netwerken en met diverse (keten-)partners werkt het team aan onderwerpen als antibioticaresistentie, zoönosen en infectiepreventie.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Aantal cliënten infectieziekten	Bereik bij inwoners en professionals van infectieziektebestrijding	1.860	2563 meldingen, signalen, vragen en vaccinaties op maat, met per onderdeel een wisselend aantal patiënten en een wisselende werkbelasting
Uitvoering evaluatie naar intensivering op netwerkvergroting/partners van maatschappelijk opvang en extramurale zorg en op beheersing antibioticaresistentie	Resultaat van de intensivering	Uitgevoerd en informeren gemeente hierover	Verloopt volgens planning (zie tekstuele verantwoording elders in dit jaarverslag)

6b. Het werk van team Seksuele Gezondheid

Met onze curatieve soa-bestrijding, waaronder soa-tests en -behandeling, richt team Seksuele Gezondheid zich op de belangrijke risicogroepen, waaronder met name jongeren, prostituees en mannen die seks hebben met mannen. Door onder meer tests, voorlichtingen en begeleiding zet het team zich in om de seksuele gezondheid van West-Brabanders te beschermen en te bevorderen.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Aantal SOA´s gevonden t.o.v. het aantal cliënten (%)	Bereik risicogroepen SOA en prevalentie SOA	900/4.500 (20%)	1050/4300 (24%)

6c. Het werk van team Reizigersadvisering

Het team Reizigersadvisering draagt bij aan de bestrijding van infectieziekten door middel van (extern gefinancierde) reizigersvaccinaties en vaccinaties bij beroepsgroepen. Daarnaast zet het

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

team zich op verschillende manieren lin voor advisering, facilitering en begeleiding van reizigers voor, tijdens en na de reis.

6d. Het werk van team Tuberculosebestrijding

Iedere minuut sterft er ergens op de wereld iemand door tuberculose (tbc). In Nederland registreren we enkele doden per jaar. Veranderende mondiale omstandigheden hebben een direct effect op de instroom van onder meer (zaken-)reizigers, immigranten, asielzoekers en arbeidsmigranten. Deze instroom heeft vervolgens weer effect op het aantal (potentiële) besmettingen in Nederland. Het team TBC screent potentiele patiënten en spoort ze op en behandelt ze.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Aantal uitgevoerde verrichtingen voor opsporing en behandeling van TBC in de regio	Inzet op de opsporing en behandeling van TBC-infecties	4.163	Omdat het nieuwe, landelijke EPD voor TBC (iTBC) niet volledig operationeel is zijn deze gegevens niet beschikbaar
Aantal opgespoorde actieve (ziek) en latente (wel drager maar nog niet ziek) TB- patiënten in de regio	Prevalentie TBC-infecties	77	23 actief en 54 latent

6e. Wat heeft het werk van de teams IZB, Seksuele Gezondheid, Reizigersadvisering en TBC gekost?

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil
Preventie van Infectieziekten			
Kosten productgroep infectieziektebestrijding	5.717	5.519	198
Gemeentelijke bijdrage basistakenpakket	3.065	3.065	0
Overige opbrengsten	2.821	2.454	367
Totaal opbrengsten	5.886	5.519	367
Resultaat	**169**	**0**	**169**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

7. Teams Jeugdgezondheidszorg (JGZ)

7a. Het werk van de teams Jeugdgezondheidszorg

In de jeugdgezondheidszorg in West-Brabant werken GGD, Thuiszorg West-Brabant en Careyn samen in integrale teams van 0-18 jaar. Dat zijn veel professionals, zoals consultatiebureaumedewerkers, jeugdartsen, verpleegkundig specialisten, doktersassistenten en jeugdverpleegkundigen, die samen met scholen en wijkteams een grote bijdrage leveren aan een goede start voor iedereen en in het bijzonder de meest kwetsbaren.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Aantal contactmomenten JGZ in het basistakenpakket	Bereik diensten JGZ (Er zijn 119.868 kinderen tussen 0-19 jaar in de zorg)	Vanwege de invoering van het nieuwe basistakenpakket is 2018 een overgangsjaar geweest in de manier van werken en registreren. Daardoor kunnen we de gegevens voor deze indicator voor 2018 niet geven.	
% kinderen bereikt op contactmomenten aangeboden in het basistakenpakket (volgens de IGZ-norm)	Bereik diensten JGZ	Vanwege de invoering van het nieuwe basistakenpakket is 2018 een overgangsjaar geweest in de manier van werken en registreren. Daardoor kunnen we de gegevens voor deze indicator voor 2018 niet geven.	
Aantal kinderen gezien uit bijzondere groepen	Bereik van kinderen in risicosituaties	Kind met:	Kind met: *Door een betere registratie van deze bijzondere groepen kinderen blijken de onderstaande aantallen groter te zijn dan tot nu toe duidelijk was.*
		Vluchtelingen-status: 373	Vluchtelingenstatus: 848 (toename doordat JGZ nu deels voormalige COA-taken uitvoert zoals eerste screening, RVP, toeleiding zorgstructuur)
		Ouder LVB: 47	Ouder LVB: 82
		Ouder met psychiatrische problematiek: 164	Ouder met psychiatrische problematiek: 362

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

		Ouders met verslavings-problematiek: 31	Ouders met verslavings-problematiek: 62
		Wonend in safehouse: 1	Wonend in safehouse: 5
		Op camping: 89	Op camping: 70 (daling vanwege verhuizingen van de camping vandaan)
		Op schip: 22	Op schip: 34
Aantal indicatieconsulten en huisbezoeken	Inzicht in extra acties voor kinderen in mogelijk kwetsbare gezinnen	Indicatie-consult 0-4: 4.482	Indicatieconsult 0-4: 4.800
		Huisbezoek 0-4: 472	Huisbezoek 0-4: 494
		Vanwege de gewijzigde werkwijze in de groep 4-19 jaar is ook de registratie van de gegevens over deze groep gewijzigd. Daardoor kunnen we de gegevens voor deze indicator voor 2018 niet geven.	
Aantal verwezen kinderen naar een externe organisatie t.o.v. totaal aantal kinderen gezien door JGZ	Succesvolle doorgeleiding door JGZ	0-4 jaar: 2.635	0-4 jaar: 3.429 (2.547 unieke kinderen)
		Vanwege de gewijzigde werkwijze in de groep 4-19 jaar is ook de registratie van de gegevens over deze groep gewijzigd. Daardoor kunnen we de gegevens voor deze indicator voor 2018 niet geven.	
% niet verschenen zonder bericht (no-show)	Bereik van JGZ-diensten	Screenings 0-4 jaar: < 10%	Screenings 0-4 jaar: 3% zuigelingen en 8% peuters
		Vanwege de gewijzigde werkwijze in de groep 4-19 is ook de registratie van de gegevens over deze groep gewijzigd. Daardoor kunnen we de gegevens voor deze indicator voor 2018 niet geven.	
		Indicatie-contacten 0-4 jaar: < 7%	Indicatiecontacten 0-4 jaar: 5% zuigelingen en 10% peuters

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

		Vanwege de gewijzigde werkwijze in de groep 4-19 is ook de registratie van de gegevens over deze groep gewijzigd. Daardoor kunnen we de gegevens voor deze indicator voor 2018 niet geven.	
% leerlingen van 12 tot 18 jaar waar M@zl acties op zijn uitgevoerd. % jongeren 12-18 jaar	Bereik M@zl-interventie en het voorkomen van schoolverzuim	1.5%	1,6% (887 kinderen/55.588)

7b. Wat heeft het werk van de teams Jeugdgezondheidszorg gekost?

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil
Jeugd en Gezin			
Kosten productgroep Jeugd en Gezin	11.686	12.386	-700
Gemeentelijke bijdrage	10.035	10.035	0
Overige opbrengsten	1.613	2.352	-739
	11.648	12.387	-739
Resultaat	**-38**	**0**	**-38**

8. Team Preventie & Gezondheid en team Toezicht & Technische Hygiënezorg

8a. Het werk van team Preventie & Gezondheid

Onze adviseurs Preventie & Gezondheid trekken dagelijks de regio in. Samen met inwoners, gemeenten en uiteenlopende partners organiseren zij tal van programma's en activiteiten om een gezonde leefstijl en een gezonde omgeving te stimuleren. In alle gemeenten voeren zij zo vraaggericht projecten uit op scholen, in wijken, in buurten en met zorginstellingen.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
% gemeenten waar de maatwerkafspraken zijn nagekomen en op proces zijn geëvalueerd	Inspanning van het team GVL en nakomen van gemaakt maatwerkafspraken	100%	95%
Overall beoordeling samenwerking gezondheidsbevorderaar en ambtenaren: pro-activiteit, reactiesnelheid, bereikbaarheid, nakomen afspraken, vraagverheldering, kwaliteit werk, zichtbaarheid	Waardering samenwerking GGD-preventiemedewerker en ambtenaren en de inspanningen die door de GGD-preventiemedewerker worden geleverd	8 of hoger	Het klanttevreden-heidsonderzoek heeft vanwege een te lage respons geen cijfer opgeleverd voor dit team. Bij navraag bleek 90% van de ambtenaren tevreden te zijn over de samenwerking met de adviseurs preventie en gezondheid.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

8b. Het werk van team Toezicht & Technische Hygiënezorg

Het team Toezicht & Technische Hygiënezorg voert het toezicht uit in kindercentra, peuterspeelzalen, gastouderbureaus en bij gastouders. Daarnaast houden zij toezicht op de kwaliteit van WMO-voorzieningen. Om infectieziekten te voorkomen voeren de medewerkers daarnaast jaarlijks hygiëne-inspecties uit bij onder meer tattoo- en piercingbedrijven en prostitutiebedrijven.

Indicator	Indicator zegt iets over	Begroting 2018	Realisatie 2018
Aantal inspecties risicogestuurd kinderopvang (plustaak, niet in basistakenpakket)	Bereik van de geleverde diensten	>650	766 (jaarlijks onderzoek, nader onderzoek en incidenteel onderzoek)
Aantal inspecties (plustaak, niet in basistakenpakket)	Bereik van de geleverde diensten		
-Prostitutie		15	15
-WMO		42	41 voorzieningen, 19 cliënten, 8 calamiteiten-onderzoeken
-Tattoo en piercing		40	56
-Schepen		75	61

8c. Wat heeft het werk van de teams Preventie & Gezondheid en Toezicht & THZ gekost?

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil
Gezonde en veilige leefomgeving			
Kosten productgroep Gezonde en Veilige Omgeving	2.770	2.668	102
Gemeentelijke bijdrage basistakenpakket	1.700	1.700	0
Overige opbrengsten	1.183	968	215
Totaal opbrengsten	2.883	2.668	215
Resultaat	**113**	**0**	**113**

9. Overige afdelingen

9a. Het werk van de overige afdelingen

De kosten en opbrengsten van de overige afdelingen nemen we ook mee om de aansluiting met het exploitatieoverzicht te houden. Onder de overige afdelingen vallen onder andere: facilitaire zaken, management en projectmanagement.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

9b. Wat heeft het werk van de overige afdelingen gekost?

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil
Overige afdelingen			
Kosten overige afdelingen	7.767	8.438	-671
Overige bijdrage gemeenten (BOPZ-online)	79	72	8
Begrotingswijziging ivm CAO	438	438	0
Overige opbrengsten	6.335	6.739	-404
Aanwending voorzieningen	49	36	13
Mutaties in Reserves	752	1.004	-252
Financiële baten en lasten	0	150	-150
Totaal opbrengsten	7.653	8.438	-785
Resultaat	**-114**	**0**	**-114**

10. Beleidsindicatoren

	Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Realisatie
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	0,34
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	0,35
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 10,85
4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	9,21%
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	21,73%

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Paragrafen

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1. PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

1.1 Het Service Centrum

Het Servicecentrum (HSC) is een samenwerkingsverband tussen de GGD West-Brabant, de GGD Hart voor Brabant, de RAV Brabant Midden-West-Noord en de GGD Noord- en Oost-Gelderland met als doel het samen uitvoeren van ondersteunende diensten, zoals financiën, automatisering en personeelszaken. Deze samenwerking is geregeld in een overeenkomst 'kosten voor gemene rekening'; er gelden daarmee vaste verdeelsleutels voor het kostenaandeel voor GGD West-Brabant. HSC wordt aangestuurd door de directeuren van de deelnemende gemeenschappelijke regeling. De GGD Hart voor Brabant is penvoerder en heeft voor HSC een aparte administratie ingericht. De financiën van HSC zijn daarmee onderdeel van de jaarrekening van de GGD Hart voor Brabant. In de jaarrekening van GGD West-Brabant worden de personeelskosten van HSC verantwoord onder 'personeelskosten' (medewerkers met een arbeidscontract bij GGD WB) en alle overige kosten onder 'materiele kosten'.
Na een evaluatie over de werkwijzen en inrichting van het HSC in relatie tot de wensen van de ondersteunde organisaties, is er een aantal besluiten genomen. Deze komen neer op het aanbrengen van meer focus in het aantal en de aard van de activiteiten van HSC. Het aanbrengen van nadere focus in de taakopdracht van HSC, helpt tevens om de omvang, kosten en impact van de veranderopgave voor HSC behapbaar te houden. Als resultante daarvan is er een aantal bedrijfsvoeringtaken of gebieden, te weten Facilitaire zaken, communicatie, personeelszaken en functioneel beheer overgeheveld naar de aangesloten organisaties gedurende 2018.

1.2 Huisvesting en duurzaamheid

De locatie Doornboslaan Breda is verder verduurzaamd door het plaatsen van meer dan 100 zonnepanelen. In 2019 zal in een jaarplan Duurzaam ondernemen onze ambitie verder vorm krijgen.
In 2018 is een begin gemaakt met de uitwerking van de huisvestingsvisie. Directe aanleiding was behoefte aan transparantie over de opbouw van reserves en kosten van onderhoud. De GGD heeft de vraag zelf breder opgepakt door ook te onderzoeken hoe de dienstverlening van de GGD er over 10 jaar uit zou kunnen zien, gezien de maatschappelijke ontwikkelingen en verdergaande digitalisering. Dit zou een impact op de toekomstige huisvesting kunnen hebben. Vooronderzoek samen met Veldhoen+company heeft geresulteerd in bevindingen en uitgangspunten op basis waarvan opties zijn uitgewerkt. Deze zijn verder ontwikkeld en getoetst met een breed samengestelde werkgroep. Na terugkoppeling in het MT is er getoetst of het bestuur zich kon vinden in de denkrichting en aanpak. Vervolgens is een grotere groep medewerkers geconsulteerd en heeft een nadere uitwerking plaatsgevonden. Deze uitwerking wordt besproken met een klankbordgroep (vertegenwoordigers van AOV en het Algemeen Bestuur). Het aspect van inzicht in- en onderbouwing van de huisvestingsreserves is reeds afgerond in 2018. De bestemmingsreserve huisvesting is per 1-1-2018 opgebouwd uit een algemeen deel voor de dekking van de afschrijvingen van de huisvesting Doornboslaan Breda en een deel voor onderhoud. Om meer transparantie te krijgen in de huisvestingskosten en de reserves voor onderhoud is voor alle panden waar de GGD een onderhoudsverplichting heeft een conditiemeting uitgevoerd volgens de NEN 2767. Op basis hiervan is het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) 2019-2038 opgesteld en de jaarlijkse dotatie bepaald. Op 8 november 2018 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met de onderbouwing van de reserve huisvesting en met de voorgestelde dotatie.
In het kader van het MJOP is op de locatie Doornboslaan Breda het binnen schilderwerk uitgevoerd; een deel van de vloerbedekking in de trappenhuizen vervangen en een deel van de verlichting

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

vervangen door Ledverlichting. Op de locatie Dillehof 3 te Oosterhout is de vloerbedekking vervangen. Het geplande schilderwerk in Wijk en Aalburg is niet uitgevoerd in 2018 maar doorgeschoven.
Diverse vervangingsinvesteringen voor meubilair die gepland waren in 2018 zijn doorgeschoven naar 2019, dit heeft deels te maken met het afronden van de Europese aanbesteding hiervoor pas eind oktober 2018 en prioritering in werkzaamheden.

1.3 Inkoop

Met ingang van januari 2018 is een nieuwe functie van inkoopregisseur ingezet om het inkoopproces beter te kunnen beheersen. Deze functionaris haalt de (inkoop)behoefte op, vertaalt deze naar input voor het inkoopjaarplan, voegt waarde toe aan de totale inkoopketen, adviseert t.a.v. een meer lean proces, innovatie, inkoop strategieën, marktkennis, kwaliteit en juridische kennis. Ook contractmanagement is in 2018 opgepakt ten einde het inkoopproces beter te kunnen beheersen.
Het blijkt dat de organisatie m.b.t. aanbestedingswetgeving een flinke stap in de goede richting heeft gezet t.a.v. beheersing. De risico's zijn in beeld en acties zijn uitgezet. De inkooponrechtmatigheid, in 2017 nog 1,1M (toen al gehalveerd t.o.v. 2016) is verder gedaald naar 526K. Het restant wordt veroorzaakt door inkoopbeslissingen in het verleden, waarvoor inmiddels aanbestedingstrajecten in gang zijn gezet.

1.4 Informatiebeheer

Volgens de Archiefwet 1995 moet de GGD zijn informatiebeheer goed inrichten. Het doel is informatie zo te beheren dat de bedrijfsvoering wordt ondersteund en de risico's beheerst zijn.
Jaarverslag informatiebeheer 2018
Het HSC heeft een beleidsplan 2018 en Plan van Aanpak 2018 opgesteld voor informatiebeheer. Deze zijn beoordeeld en akkoord bevonden door de portefeuillehouders ICT van de moederorganisaties; waaronder GGD West-Brabant.
Het plan van aanpak, gebaseerd op risicoanalyse, is bedoeld om het kwaliteitsproces op behaalde resultaten veilig te stellen en terugval te voorkomen. Het plan van aanpak beschrijft de risico's die we de komende drie jaren willen gaan oppakken.
De volgende acties worden beschreven in het plan van aanpak:

1. Schrijven informatiebeheer beleid (afgerond)
2. Informatiebeheer onderbrengen in bestaand kwaliteitsmanagementsysteem (KMS)
3. Informatiebeheerplan
4. Maak inzichtelijk welke processen risicovol zijn en richt hiervoor passend beheer in
5. Stel een vernietigingsplan op
6. Stel een metadata schema op
7. Bewustzijn(programma) voor medewerkers
8. Voorbereiden op overbrenging te bewaren archiefstukken en e-depot

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

2 PARAGRAAF FINANCIERING

2.1 Liquiditeitsbeheer

Het werkkapitaalbeslag wordt zoveel mogelijk beperkt door een snelle facturering. De gemeentelijke bijdrage en de dienstverlening aan derden worden zoveel mogelijk vooraf en per kwartaal gefactureerd. In de begroting 2018 is ervan uitgegaan, dat de mutatie werkkapitaal nihil is. De bankstand ultimo 2018 is € 80.000 daarnaast staat eind 2018 €2.602.000 op schatkistbankieren.

2.2 Kasgeldlimiet

De toegestane kasgeldlimiet bedraagt 8,2% van de jaarbegroting 2018 (€ 35.394.000) wat resulteert in een bedrag van € 2.890.000. GGD West-Brabant blijft ruim binnen de toegestane kasgeldlimiet.

(bedragen x 1.000)

	2018							
	Kwartaal 1		Kwartaal 2		Kwartaal 3		Kwartaal 4	
1 Vlottende schuld	**1**	0	**4**	0	**7**	0	**10**	0
	2	0	**5**	0	**8**	0	**11**	0
	3	0	**6**	0	**9**	0	**12**	0
2 Vlottende middelen	**1**	2.148	**4**	5.827	**7**	1.849	**10**	2.513
	2	4.486	**5**	4.320	**8**	4.475	**11**	4.386
	3	3.448	**6**	3.923	**9**	3.070	**12**	2.682
3 Netto vlottende schuld (+) danwel netto vlottende middelen (-)	**1**	-2.148	**4**	-5.827	**7**	-1.849	**10**	-2.513
	2	-4.486	**5**	-4.320	**8**	-4.475	**11**	-4.386
	3	-3.448	**6**	-3.923	**9**	-3.070	**12**	-2.682
4 Gemiddelde netto vlottende schuld (+) danwel netto vlottende middelen (-)		-3.361		-4.690		-3.131		-3.194
5 kasgeldlimiet		2.902		2.902		2.902		2.902
6a Ruimte onder kasgeldlimiet (5-4)		6.263		7.592		6.034		6.096
6b Overschrijding van de kasgeldlimiet (4-5)								
7 Begrotingstotaal		35.394						
8 Percentage regeling		8,2%						
9 kasgeldlimiet		2.902						

2.3 Renterisico vaste schulden (zie bijlage 3: Staat van langlopende leningen)

Ter financiering van de nieuwe huisvesting zijn in 2007 de volgende leningen afgesloten voor een totaalbedrag van € 8,5 miljoen op basis van liquiditeitsprognoses voor de korte en voor de lange termijn. Voor de inbouw van het nieuwe pand ad € 2 miljoen is een lening aangetrokken voor de periode van 20 jaar en voor het gebouw van 30 jaar (aflossing in 40 jaar: restant schuld € 1.625.000 na 30 jaar).

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

OMSCHRIJVING	LENING NUMMER	INGANGS DATUM	LOOP TIJD	RENTE	HOOFD SOM
BNG Lening	401022214	16-10-2006	Tot 01-07-2028	4,20%	2.000.000
BNG Lening	401022215	02-07-2007	Tot 01-07-2038	4,31%	3.500.000
		01-10-2007	Tot 01-07-2038	4,31%	3.000.000
TOTALE LENINGEN IVM HUISVESTING					**8.500.000**

De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal 2018 (wet Fido).

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2018	Begroot 2018
Renterisico		
1 Renteherzieningen op leningen o/g	nvt	nvt
2 Betaalde aflossingen	263	263
3 Renterisico (1+2)	263	263
4 Rente-risiconorm	7.079	7.079
5a Ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	6.816	6.816
5b Overschrijding rente-risiconorm (3 > 4)	nvt	nvt
Renterisiconorm		
4a Begrotingstotaal		35.394
4b Percentage regeling		20%
4 Berekende rente-risiconorm (4a * 4b)		7.079

2.4. Vermogensstructuur en financiering (GGD)

De GGD West-Brabant streeft ernaar om de vaste activa te financieren met lang beschikbaar vermogen. Ultimo 2018 worden de vaste activa ad € 10,1 miljoen als volgt gefinancierd.

(in duizenden euro's)

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017	Verschil
Materiele vaste activa	*10.051*	*10.153*	*-102*
Financiering			
Eigen vermogen	3.976	5.052	-1.076
Voorzieningen	356	491	-135
Langlopende schulden	5.875	6.138	-263
Financiering op lange termijn	*10.207*	*11.681*	*-1.474*
Investeringsruimte	**156**	**1.528**	**-1.372**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

2.5. Rentetoerekening

Door de wijziging in de BBV dienen de rentekosten te worden toegerekend aan de taakvelden. De rente heeft volledig betrekking op de aanschaf van het pand te Breda. Derhalve zijn de rentekosten volledig toegerekend aan het taakveld overhead. Het renteresultaat is nihil, zie onderstaand schema.

Renteschema		
a. De externe rentelasten over de korte en lange termijn financiering		€ 257.715
b. de externe rentebaten (idem)		€ -
Saldo Rente lasten en rentebaten		€ 257.715
c1. De rente die aan de grondexploitatie MOET worden doorberekend	€ -	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld MOET worden toegerekend	€ -	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= pojectfinanciering), die aan het betreffende taakveld MOET worden toegerekend	€ 257.715	
Aan taak velden toe te rekene externe rente		€ 257.715
d1. Rente over eigen vermogen		€ -
d2. Rente over voorzieningen		€ -
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 257.715
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		
f. Rente resultaat op het taakveld Treasury		€ -

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

3 PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Het weerstandsvermogen maakt duidelijk in hoeverre de GGD financiële tegenvallers kan opvangen zonder dat dit dwingt tot beleidsombuigingen en / of bezuinigingen. Daarnaast biedt een weerstandsvermogen binnen een gemeenschappelijke regeling ook praktische ruimte om eventuele jaarrekeningtekorten op te vangen en indien nodig voor de toekomst een aangepast beleid in de eerstvolgende begroting te formuleren.

3.1 Beleid omtrent weerstandsvermogen en risico's

Wij definiëren een risico als een gebeurtenis of omstandigheid met potentieel nadelige financiële gevolgen voor de organisatie. In de risicoanalyse zijn de belangrijkste risico's beschreven die voorzienbaar zijn bij een reguliere begrotingsuitvoering.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

A. De beschikbare weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de GGD beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken, zijnde de reserves en voorzieningen;
B. Alle risico's waarvoor geen specifieke budgettaire reserveringen zijn genomen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Dit vormt de benodigde weerstandscapaciteit.

Dit vermogen tot het kunnen absorberen van de gewogen risico's, wordt uitgedrukt in een verhoudingscijfer. Dit cijfer is tezamen met andere vermogenskengetallen opgenomen in de tabel van paragraaf 3.2. De beschikbare weerstandcapaciteit staat in paragraaf 3.3.
De benodigde weerstandscapaciteit is het uitvloeisel van de risicokwantificering en deze staat in paragraaf 3.4.
Indien het verhoudingspercentage van het weerstandsvermogen onder de streefverhouding van 100% ligt, zal het algemeen bestuur bij de vaststelling van de jaarrekening en resultaatsbestemming hierover een besluit nemen.
Om de normen voor de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen zijn de risico's financieel vertaald. Door de financiële gevolgen van de individuele risico's bij elkaar op te tellen, zou een te negatief oordeel over het weerstandsvermogen kunnen ontstaan. Het is namelijk vrijwel zeker dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voor zullen doen of in de maximale omvang. Daarom wordt gebruik gemaakt van de kans op optreden van een risico en de financiële gevolgen zoals die per risico zijn aangegeven. De kans dat een risico zich voordoet is onderverdeeld in de onderstaande verdeling;

Nihil	0%
Zeer Laag	10%
Laag	30%
Middel	50%
Hoog	70%
Zeer Hoog	90%
Zeker	100%

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

3.2 Kengetallen

De hieronder vermelde kengetallen geven een eenvoudiger inzicht in de financiële positie van de GGD West-Brabant.

Kengetallen	2018	2017
Netto schuldquote	13%	11%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	13%	11%
solvabiliteitsratio	26%	32%
Weerstandsvermogen	76%	26%

3.2 Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de GGD West-Brabant bestaat uit:

(in duizenden euro's)

Stand reserves	**31-12-2017**	**31-12-2018**
Algemene reserve GGD WB	852.326	425.060
Bestemmingsreserve JGZ 0-4	0	2.000
Bestemmingsreserve risico plustaken GGD WB	852.251	852.251
Tussentelling reserves tbv weerstandsvermogen	**1.704.577**	**1.279.311**
Bestemmingsreserve uitbraak infectieziekten GGD WB	250.000	250.000
Bestemmingsreserve huisvesting GGD WB	2.408.858	2.232.964
Bestemmingsreserve frictiekosten GGD WB	162.877	162.877
Bestemmingsreserve monitors GGD WB	35.919	63.419
Totaal	**4.562.231**	**3.988.571**

Weerstandvermogen	**76%**

Het algemeen bestuur stelde normen vast voor de Reserves, deze zijn terug te vinden in bijlage 1.9 Toelichting Reserves en voorzieningen.

Bij een stand buiten deze grenswaarden neemt het algemeen bestuur een besluit bij de resultaatsbestemming.

3.4 Benodigde weerstandscapaciteit – op basis van de risico-inventarisatie

Het MT heeft met adviseurs een omgevingsanalyse en risicomanagement sessie gedaan, met het oog op het identificeren van strategische en externe risico's. Dit is een onderdeel van de planning & Control cyclus en daarbij worden er maatregelen getroffen, kansen bepaald en financiële impact

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

bepaald. Het bestuurd wordt daarover geïnformeerd via de reguliere verantwoordingsproducten. Indien zich een risico voordoet dat niet binnen de reguliere begrotingsuitvoering kan worden opgevangen, dan wordt de beschikbare weerstandscapaciteit aangesproken.

Het maximale totale risico heeft een omvang van 10.413K. We maken een kansberekening van de mogelijke uitkomsten dat één of meerdere risico's zich voordoen. Uit deze kansberekening komt een benodigde weerstandscapaciteit van 1.675K. Gezien de huidige stand van de beschikbare weerstandscapaciteit is het dekkingspercentage 76%. De reserves zouden 407K hoger moeten zijn om 100% van het risico te kunnen afdekken.

De stijging t.o.v. 2017 heeft vooral te maken met het lager en realistischer inschatten van de risico's van de financiering door Gemeenten. Dit is gebeurd na overleg met diverse financiële ambtenaren en het bestuur. De vorig gehanteerde Monte Carlo simulatie is niet meer toegepast omdat toen bleek dat er geen materiële ander uitkomsten waren.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

	Risico	Oorzaak	Kans %	Maximaal risico (x € 1.000)	*Verwacht risico (x € 1.000) 2017*	Verwacht risico (x € 1000) 2018	Toelichting	Mitigeren van risico
Inkomsten	Frictiekosten als gevolg van de vermindering van de gemeentelijke bijdrage voor basistaken algemeen en JGZ 4+	Vermindering van de bekostiging in verhouding tot het vermogen tot aanpassen van de vaste kosten.	30%	675	*1.354*	203	Kans dat gemeentelijke bijdrage zou stoppen is zeer laag (kans hiervoor op 0 gezet). Risico is wel dat er een bezuinigingsmaatregel wordt opgelegd. We hebben 5% aangenomen (675K), kans hiervoor is ingezet op laag (30%)	nvt
	Onvoldoende uitvoering van basistaken door organisatorische redenen; bijv. vacatures		0%			0	Imagorisico, geen direct financieel risico	normale verantwoordelijkheid van teams en managament.
	Frictiekosten als gevolg van de vermindering van de gemeentelijke opdrachten / afname van plustaken		30%	1.000	*1.500*	300	Dit zijn de aanvullende opdrachten (die niet via basispakket lopen). Het staat de gemeente vrij of ze extra diensten wil afnemen bij GGD.	meer werken met flexcontracten of alternatieve opbrengsten zoeken
	Frictiekosten als gevolg van de vermindering van de gemeentelijke bijdrage voor JGZ 0-4.		30%	200	*393*	60	Kans dat gemeentelijke bijdrage zou stoppen is zeer laag (kans hiervoor op 0 gezet). Risico is wel dat er een bezuinigingsmaatregel. We hebben 5% aangenomen van 4mln (200K), kans hiervoor is ingezet op laag (30%)	nvt
	Frictiekosten als gevolg van bezuinigingen binnen Veiligheidsregio MWB die terecht komen bij uitvoering van GHOR-taken.		10%	2.318	*232*	232	GHOR realisatie 2017: 2,318K	Afspraken maken tussen GGD WB en Veiligheidsregio MWB over opzegtermijn
	Frictiekosten als gevolg van de afbouw van subsidieinkomsten of -projecten.		10%	1.330	*158*	133	CJG, bijdrage GGD WB (350k was 600k), Subsidie tijd van je leven deel GGD; 240k, Team onderzoek 330k, PIT 350k (waarvan 80k Academy) TBC 60k	Op zoek naar alternatieve financieringsbronnen, begeiden vam personeel naar ander werk, werken met flexibel personeel
	Bestemmingsreserve firctiekosten					-163	Bestemmingreserve frictie kosten wordt in mindering gebracht van de verwachtte frictiekosten uit de risico analyse.	
Aansprakelijkheid	Verantwoording rechtmatigheid uitvoering van regelingen penvoerderschappen (CJG-Breda, GMV, cultuur subsidie)	Als penvoerder is de GGD in meeste gevallen aansprakelijk voor een correcte verantwoording en op de rechtmatigheid van binnen het penvoerderschap besteede middelen. Ook voor participerende partners.	10%	1.095	*2.250*	110	Totaal beschikking CJG 2017: 5.5 mln (bijdrage GGD WB opgenomen 350K), GMV realisatie 1.25 mln. (eigen bijdrage GMV 235K), Subsidie tijd van je leven; 0.86 mln	nieuwe samenwerkingsovereenkomst CJG is rond.
	Medische fouten tijdens uitoefening basistaken		0%			0	0% opgenomen gezien aansprakelijkheidsverzekering	geen actie nodig
	Betalen vennootschapsbelasting overheidsbedrijven	Voor het (netto) rendabele gedeelte van de markttaken is de GGD VPB-plichtig	100%	0	*23*	0	VPB moet betaald worden als er op bepaalde activiteiten winst wordt behaald. Dit is geen risico maar een verplichting. Er is een voorziening voor opgenomen in de balans.	geen actie nodig
Primaire taken	Gezamenlijke uitvoering van JGZ-taken met partners TWB en Careyn	Beperkte beleidsmatige / inhoudelijke afstemming tussen openbaar aanbestede en inbestede JGZ taken, vraagt extra afstemming en aanpassing in de uitvoering.	30%	125	*200*	38	Het risico is het feit dat de samenwerking niet soepel verloopt en dat er schade voortvloeit. De financiële inschatting is circa 125k gebaseerd op circa 2 FTE die GGD WB mogelijk extra inzetten terwijl deze inzet via TWB En Careyn zou moeten plaats vinden. (maximaal risico aangepast van 400k Naar 125K)	Rol bestuur: bestuurlijke afspraken zijn gemaakt.
	Tariefsdaling op de uitvoering iJGZ door GGD	De uitvoering van het nieuwe basispakket in JGZ voor die gemeenten waar de GGD deze verzorgt van 0-18, gaat gepaard met een efficiëncy afspraak, die door de integrale uitvoering moet worden gerealiseerd.	0%	400	*40*	0	Normaal bedrijfsvoeringsrisico	verantwoordelijkheid van teams en managament.
	Crisisondersteuning (niet GHOR)	Casuïstiek van de opschaling en inzet rondom Fort Oranje heeft laten zien dat er in het verlengde van reguliere GGD-taken ook een crisis situatie kan ontstaan, waarin normale capaciteit niet toereikend is.	10%	500	*350*	50	grote ramp en incident 500K. Gebasseerd op Fort Oranje. Risico ligt bij de 18 gemeente en niet bij GGD zelf. Aangepast naar zeer laag risico	nvt
Bedrijfsvoering	Aansprakelijkheids risico's (o.a. juridische aansprakelijkheid)	Inlenersaansprakelijkheid, aanbesteding, datalek	10%	500	*150*	50	aanbesteding 250+250K	geen actie nodig
	Toenemende compliance eisen (AVG)	Maximale boete bij niet voldoen aan AVG eisen.	10%	700	*60*	70	AVG 2% van de omzet	AVG plan van aanpak strak uitvoeren
	Hoger kostenniveau HSC; GGD West Brabant heeft invloed op kostenniveau HSC maar heeft hierin te maken met andere partners.	HSC zit in een fase van aanpassing en verhoging van productiviteit en kwaliteit. Daarbij beschikt HSC niet over reserves of risicomiddelen.	50%	300	*75*	150	op basis van realisatie 2017. aangepast naar Middel risico en maximaal risico van 250 naar 300K. Op basis van historie zijn deze aanpassingen gemaakt.	Via controllersoverleg en stuurgroep strategische samenwerking invloed op beleid HSC
	Afhankelijkheid van ICT in relatie tot continuiteit van de uitvoering	Door toenemend belang voor de bedrijfsvoering en door het steeds opener karakter van ICT, is de continuiteit van bedrijfsprocessen in zeer afhankelijk van de juiste en betrouwbare beschikbaarheid van ICT. In 2018 is 2 maal een grote stoomuitval geweest.	30%	82	*60*	25	10% vd loonkosten van 1 dag	Geen actie, veelal externe oorzaken
	Kosten voor bederf van vaccins	Stroomuitval	10%	56		6	56K totaal voorraad waarde op de balans per 31-12-2017. Verspreid over 3 locaties en meerdere koelkasten	geen actie gezien omvang
	Huurdersrisico	Deel van het pand aan de doornboslaan wordt verhuurd. Als huurder opzegt vallen inkomsten weg	10%	600	*0*	60	Huurcontract is 10jaar. opzeggen huurcontract VR kan pas na 5 jaar. 5 jaar geen huuropbrengst :782.487. Boete 195.000. Daadwerkelijk huurdersrisico 587,487	geen actie nodig
	Hoofdkantoor huur			PM		PM	2026 reservering huisvesting leeg	Nu geen actie nodig
	Oninbaarheid debiteuren		100%	32	*0*	0	bedrag 0 omdat er een voorziening dubieuze debiteuren is gevormd	voorziening dubieuze debiteuren
	Mobiliteit personeel		70%	506		354	1,5% van aantal FTE (150K per FTE)	te voorzien als het concreet wordt
	TOTAAL			**10.419**	***6.845***	**1.676**		

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

4 PARAGRAAF SAMENWERKINGSVERBANDEN (VERBONDEN PARTIJEN)

In deze paragraaf lichten wij onze samenwerkingsverbanden toe. Een van deze samenwerkingsverbanden (te weten stichting Jeugdgezondheidszorg West-Brabant) is aan te merken als verbonden partij.

4.1 Het Service Centrum (HSC)

Het Service Centrum is een samenwerkingsverband tussen de GGD West-Brabant, de GGD Hart voor Brabant, de RAV Brabant Midden-West-Noord en GGD Noord- en Oost-Gelderland met als doel het gezamenlijk uitvoeren van de ondersteunende diensten; zie verder de paragraaf Bedrijfsvoering.
Op basis van de overeenkomst 'kosten voor gemene rekening' komt in 2017 28,7% van de totale kosten HSC voor rekening van GGD West-Brabant. In 2018 was een doorbelasting begroot bij GGD West-Brabant van € 2.849k Op basis van de werkelijke kosten bedraagt deze doorbelasting € 2.437k. De verlaging wordt veroorzaakt door overkomst van medewerkers vanuit HSC naar de moederorganisatie 574K en extra kosten ivm afvloeiingsregelingen en niet begrote kosten ivm uitrol laptops.
De kostenverdeelstaat van het HSC is opgenomen onder bijlage 5 van deze jaarrekening.

4.2 Stichting Sociale Wijkteams Oosterhout

De doelen van de stichting zijn: verheldering en toeleiding naar (specialistische) zorg en faciliteren van de netwerkorganisatie die er in Oosterhout komt.
GGD West-Brabant participeert in de uitvoering, maar de financiële risico's blijven binnen de stichting. Dit is verder geborgd doordat de stichting een overeenkomst gesloten met de gemeente Oosterhout met daarin onder andere een vrijwaring voor elke deelnemende instelling voor de financiële en operationele risico's van de uitvoering.

4.3 Stichting Jeugdgezondheidszorg West-Brabant

Het bestuur van de GGD West-Brabant heeft in 2014 besloten de deelnemende gemeenten aan te bieden de Jeugdgezondheidszorg voor 0-4-jarigen uit te voeren, voor die gemeenten die tot dat moment deze dienstverlening hadden afgenomen van Thebe JGZ. Daarbij besloot het bestuur tevens om het werkgeverschap van de medewerkers van Thebe JGZ over te nemen en tijdelijk onder te brengen in een stichting. Per 1-1-2018 is de stichting Jeugdgezondheidszorg West-Brabant onderdeel geworden van GGD West-Brabant.

4.4 Gezondheid, Milieu en Veiligheid

Dit samenwerkingsverband bestaat sinds 1994 en hierbinnen hebben de GGD'en in Brabant hun krachten op gebied van gezondheid, milieu & veiligheid gebundeld om slagvaardig en effectief te kunnen opereren. Gezondheid en aandacht voor de beleving van de inwoners ten aanzien van gezondheid, milieu & veiligheid staan hierbij centraal. De deelnemende GGD'en zijn zelf

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

verantwoordelijk voor de kwaliteit en de producten van het Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid. De vestigingsplaats is Tilburg.

De kosten van dit bureau worden verdeeld over de deelnemende GGD'en op basis van inwoners. De GGD West-Brabant treedt op als penvoerder van dit samenwerkingsverband. De aansturing van het bureau GMV wordt gedaan door de directeur van de GGD West-Brabant. De volledige baten en lasten van dit samenwerkingsverband zijn onderdeel van deze jaarstukken. Het resultaat van de activiteiten van het bureau GMV wordt bij de resultaatsverdeling verrekend met een specifieke bestemmingsreserve op de balans van de GGD West-Brabant.

4.5 GHOR Midden- en West-Brabant

De GGD Hart voor Brabant, de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en de GGD West-Brabant hebben vanaf 1 januari 2014 een samenwerkingsovereenkomst in het kader van de GHOR-taken in Midden- en West-Brabant. Deze samenwerking ligt vast in een overeenkomst Kosten voor gemene rekening, met daarin de verdeling van kosten en risico's tussen de deelnemende partijen.
De DPG West-Brabant is verantwoordelijk voor de uitvoering van de GHOR taken in Midden en West-Brabant. De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) bekostigt de GHOR taken. Daardoor legt de VRMWB middels haar jaarstukken inhoudelijk en financieel verantwoording af. De werkwijze van de GHOR volgt de systematiek van de GGD West-Brabant. Daarmee is dit samenwerkingsverband onderdeel van deze jaarstukken.

4.6 CJG Breda

De GGD West-Brabant maakte in 2018, samen met zeven andere organisaties, deel uit van het CJG Breda. Het CJG Breda is een samenwerkingsverband zonder rechtspersoonlijkheid dat sinds 2015 uitvoering geeft aan de vrij toegankelijke preventieve en jeugdhulptaken uit de Jeugdwet voor de gemeenten Breda, gemeente Baarle-Nassau en gemeente Alphen-Chaam. Iedere partij neemt voor eigen risico en rekening deel aan het CJG Breda. Onderlinge afspraken zijn besloten in een jaarlijks vastgestelde samenwerkingsovereenkomst. De uit de partijen afkomstige, individuele CJG-professionals én de leden van het programmateam zijn op grond van mandaatbesluiten bevoegd om namens de colleges van B&W van de drie gemeenten jeugdhulpbesluiten te nemen die vallen onder de Algemene wet bestuursrecht (Awb).
Het CJG Breda wordt op basis van een subsidierelatie met de gemeente Breda gefinancierd. De GGD West-Brabant vervult hierin de rol van penvoerder waarbij zij verantwoordelijk is voor de verdeling en verantwoording van de ontvangen subsidiegelden en het toezien en naleven van de (rand)voorwaarden die worden gesteld in de subsidieverordening en subsidiebeschikking. Bovendien fungeert de penvoerder als primair aanspreekpunt voor de opdrachtgever en subsidieverstrekker, zijnde de gemeente Breda. In 2018 is de CJG overeenkomst herzien om de risico's van de GGD als penvoerder te beperken. Verder is de verantwoordingsplicht, waarover een

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

accountantsverklaring dient te worden verstrekt, duidelijker omschreven. Per kwartaal wordt verantwoording afgelegd over de gestelde doelen en de vastlegging van het overleg met de Gemeente Breda dient als verantwoording.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

5 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

5.1 Onderhoud Pand

Om in onze werkzaamheden de vereiste kwaliteit te leveren, moeten we over adequate huisvesting beschikken en is het van belang dat de waarde van onze gebouwen op peil blijft. Die waarde hangt mede samen met de aantrekkelijkheid van zowel de gebouwen zelf als hun omgeving. Voor de hoofdvestiging, en -indien van toepassing- ook voor de nevenlocaties, zijn of worden onderhoudscontracten afgesloten voor installaties en bouwkundige onderdelen. Op basis van aanpassingen in 2017 en 2018 is het contract voor het installatieonderhoud in 2018 aangepast.

5.2 Onderhoudscontracten

Voor overige kapitaalgoederen zoals multifunctionals, telefooncentrales e.d. worden ook onderhoudscontracten afgesloten om de functionaliteit en levensduur te waarborgen. In het geval van lease of huur wordt het onderhoud in de betreffende contracten meegenomen. Voor de telecommunicatievoorzieningen heeft in 2018 een Europese aanbesteding plaatsgevonden.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

6 ORGANISATIE EN MEDEWERKERS

FTE	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Infectieziektebestrijding	30,61	31,64	26,29
Jeugd en Gezin (4-18)	47,09	39,76	40,58
Jeugd en Gezin (0-4)	39,10	43,74	0,00
Lokaal Gezondheidsbeleid (Beleid en Onderzoek)	20,24	18,07	16,80
Gezonde en Veilige Leefomgeving (Prevente en THZ)	17,58	17,95	16,54
Kwetsbare Groepen (+GROP)	9,17 (waarvan 1,01 GROP)	8,27 (waarvan 1,06 GROP)	8,33
Ondersteunende afdelingen	47,14	39,29	42,76
MT	3,82	4,00	
Bureau Gezondheid Milieu en Veiligheid	7,62	8,80	7,30
GHOR Midden en West-Brabant	9,78	9,53	11,83
Het Servicecentrum	9,32	19,66	21,23
Vast personeel GGD West-Brabant	241,47	240,71	191,66
St. Jeugdgezondheidszorg West-Brabant	0,00	0,00	46,89
Totaal formatie	**241,47**	**240,71**	**238,55**

In 2018 zijn op verschillende data diverse medewerkers contractueel overgegaan vanuit Het Servicecentrum naar de GGD West-Brabant, waardoor een verschuiving zichtbaar is in de cijfers. Betreffende medewerkers zijn ondergebracht onder de ondersteunende afdelingen.
Medewerkers van de Stichting Jeugdgezondheidszorg West-Brabant zijn met ingang van 1 januari 2018 overgegaan naar de GGD West-Brabant. Deze medewerkers zijn vrijwel allemaal ondergebracht onder Jeugd en Gezin 0-4. Bij de Stichting Jeugdgezondheidszorg konden geen nieuwe medewerkers in dienst komen, waardoor de verschuiving plaatsvindt van 0-4 naar 4-18. Uiteindelijk moet dit één groep 0-18 worden.

6.1 Ziekteverzuimpercentage

Het ziekteverzuimpercentage voor GGD West-Brabant is 4,91% in 2018. Het ziekteverzuimpercentage is licht gestegen ten opzichte van de cijfers over 2017 (4,67%). In de begroting 2018 is uitgegaan van een normatief ziekteverzuimpercentage van 4,3%. In de realisatie is deze doelstelling niet behaald.
Uit de analyse kan worden geconcludeerd dat de stijging kan worden toegeschreven aan een stijging van het percentage lang tot zeer lang verzuim. Dit verzuim is met name toe te schrijven aan de teams binnen Jeugd en Gezin, omdat er door veranderingen binnen het basistakenpakket van de

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

medewerkers meer druk op de teams is komen te staan. De verwachting is dat deze druk begin 2019 zal afnemen, wat hopelijk resulteert in een lager verzuimcijfer in 2019.

6.2 Ziekmeldingsfrequentie

De gemiddelde ziekmeldingsfrequentie is 0,89 in 2018. Dit cijfer is nagenoeg gelijk gebleven aan de frequentie van 2017 (0,88). In de begroting 2018 is uitgegaan van een ziekmeldingsfrequentie van max. 1,00. Daarmee wordt ruim voldaan aan de doelstelling.

6.3 Gemiddelde verzuimduur

De gemiddelde duur van het ziekteverzuim bedraagt 8,5 kalenderdagen in 2018. In 2017 was er sprake van een gemiddelde verzuimduur van 8 kalenderdagen. De gemiddelde verzuimduur laat in 2018 een licht stijging zien ten opzichte van voorgaand kalenderjaar. De gemiddelde duur van het ziekteverzuim wordt berekend aan de hand van afgesloten ziekmeldingen.

6.4 Ziekteverzuim naar duurklasse

Het ziekteverzuim naar duurklasse laat in 2018 het volgende beeld zien:

Verzuim naar duurklasse	Percentage 2018	Percentage 2017
Kort verzuim	11,46%	9,51%
Middellang verzuim	15,68%	17,41%
Lang verzuim	31,16 %	27,89%
Zeer lang verzuim	41,70 %	45,19%
Totaal	100,00 %	100,00%

Het toegenomen ziekteverzuimpercentage is in belangrijke mate terug te voeren op een groep medewerkers die langdurig verzuim hebben laten zien.

Het aandeel van het kort en zeer lang verzuim is gedaald ten opzichte van 2017. Het aandeel middellang en lang verzuim is gestegen ten opzichte van 2017. Het percentage zeer lang verzuim is gedaald doordat een medewerker uit dienst is gegaan en in de WIA is beland.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

JAARREKENING 2018

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1. GRONDSLAGEN

Inleiding

We maakten de jaarrekening op basis van de voorschriften van het BBV, nota reserves en voorzieningen (6 oktober 2016), treasurystatuut (25 april 2002) en de nota waardering en afschrijving vaste activa van de GROGZ West-Brabant 2011.

Algemene grondslagen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, nemen we de activa en passiva op tegen nominale waarden.
De baten en lasten rekenen we toe aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten nemen we slechts op voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, nemen we in acht als ze voor het opmaken van de jaarrekening bekend worden.
Personeelslasten rekenen we in principe toe aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen of schulden uit aan jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, rekenen we sommige personele lasten echter toe aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt, bijvoorbeeld bij componenten zoals overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.
Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume treffen we geen voorziening of nemen we op andere wijze een verplichting op. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming: vier jaar. Bij (eenmalige) effecten waaruit formele verplichtingen voortvloeien (bijvoorbeeld bij reorganisaties) moet wel een verplichting opgenomen worden.
Cijfers in de verschillende tabellen die opgenomen zijn in de jaarrekening zijn in duizenden euro's weergegeven.

Balans

Vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut

Deze activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Investeringsbijdragen van derden worden afgeschreven op het saldo van de betreffende investering. Slijtende investeringen krijgen vanaf het moment van ingebruikneming een lineaire afschrijving in de verwachte gebruiksduur, waarbij we rekening houden met een eventuele restwaarde.
De afschrijvingstermijnen in jaren:

- grond en terreinen	geen
- bedrijfsgebouwen	50
- inbouw en semipermanente opstal	20
- verbouwingen en bedrijfsgebouwen	10
- bedrijfsauto's	5
- medische inventaris	10
- telefonie en communicatie	5
- inventaris	10
- technische installaties in bedrijfsgebouwen	10
- automatiseringsapparatuur	3
- kantoorautomatisering en netwerkapparatuur	3
- applicatieprogrammatuur	4

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Vlottende activa

Voorraden

We waarderen producten en goederen tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde als die lager is dan de kostprijs. Dat doet zich vooral voor als voorraden incourant worden.

Vorderingen en overlopende activa

We waarderen de vorderingen tegen de nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht, die we bepalen op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa nemen we op tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen waarderen we op het nominale bedrag van de verplichting of het voorzienbare verlies. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de kapitaalgoederen, waarin we rekening houden met de kwaliteitseisen. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die in het jaarverslag vindt u het beleid hiervoor.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Verplichte paragrafen BBV

In het onderstaande overzicht is weergegeven waar de verplichte paragrafen van de BBV terug te vinden zijn in de Jaarstukken 2018 van de GGD West-Brabant.

a: lokale heffingen	niet van toepassing
b: weerstandsvermogen	zie paragraaf 3
c: onderhoud kapitaalgoederen	zie paragraaf 5
d: financiering	zie paragraaf 2
e: bedrijfsvoering	zie paragraaf 1
f: verbonden partijen	zie paragraaf samenwerkingsverbanden
g: grondbeleid	niet van toepassing

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

2. Balans per 31 december 2018

(in duizenden euro's)

	31-12-2018		31-12-2017	
	€	€	€	€
Activa				
Vaste Activa				
Materiële vaste activa		10.051		10.153
Vlottende Activa				
Voorraden	60		56	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	4.536		5.499	
Liquide middelen	81		82	
Overlopende activa	379		344	
		5.056		5.981
Totaal activa		**15.107**		**16.134**
Passiva				
Eigen Vermogen				
Algemene reserve	425		852	
Bestemmingsreserves	3.563		3.710	
Gerealiseerd Resultaat	-12		489	
		3.976		5.051
Voorzieningen		356		491
Langlopende Schulden		5.875		6.138
Vlottende Passiva				
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	2.253		1.881	
Overlopende Passiva	2.647		2.573	
		4.900		4.454
Totaal Passiva		**15.107**		**16.134**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

3. Toelichting op de balans per 31 december 2018

Materiële vaste activa

De materiele vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en terreinen	1.204	1.204
Bedrijfsgebouwen	7.936	8.223
Inventarissen	477	476
Vervoermiddelen	44	72
Overige materiële vaste activa	390	178
Totaal	**10.051**	**10.153**

In het onderstaande overzicht is het investeringskrediet (na begrotingswijziging) weergeven.

Omschrijving	**Beleids Begroting**	**Begrotings wijziging (3) 2018**	**Begroting na wijziging 2018**	**Realisatie 2018**
Bouwkosten en verbouwingen	407	-282	125	75
Bedrijfsauto (GHOR)	53	-3	50	0
Inventaris	652	-477	175	110
Telefooninstallatie	0	0	0	0
Apparatuur/programmatuur	17	283	300	224
Medische inventaris	2	128	130	85
Investeringen GGD WB	**1.131**	**-351**	**780**	**494**

Afschrijvingen betreffen reguliere afschrijvingen. Belangrijkste investering in 2018 betreft aanschaf laptops voor alle medewerkers (ruim 200k) daarnaast medische inventaris (vaccin koelkasten vervangen) ca 100k)

In het overzicht hieronder staat het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met een economisch nut:

	Boekwaarde 31-12-2017	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en terreinen	1.204	0	0	0	1.204
Bedrijfsgebouwen	8.223	75	0	-362	7.936
Inventarissen	476	110	0	-109	477
Bedrijfsauto's	72	0	0	-28	44
Overige materiële vaste activa	178	309	0	-97	390
Totaal	**10.153**	**494**	**0**	**-596**	**10.051**

De GGD West Brabant kent enkel materiële vaste activa met economisch nut. Ze hebben een economisch nut als ze verhandelbaar zijn (er een markt voor is) en/of als ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.
In bijlage 1: ''staat van Vaste Activa'' is een detail overzicht van de materiële vaste activa opgenomen. Binnen de GGD West-Brabant zijn alleen activa aanwezig met economisch nut. De activa ten behoeve van uitvoering taken GHOR Midden West Brabant zijn onderdeel van dit overzicht.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden betreft enkel handelsgoederen. Dit betreffen vaccins op voorraad:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Handelsgoederen	60	56
Totaal	60	56

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar

De specificatie van in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder is

	Nominale waarde 31-12-2018	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Vorderingen op openbare lichamen	1.376	0	1.376	2.003
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd < 1 jaar	2.602	0	2.602	2.283
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiele instellingen	0	0	0	0
Overige vorderingen	605	47	558	1.213
Totaal	**4.583**	**47**	**4.536**	**5.499**

De vorderingen op openbare lichamen betreffen het aandeel in het debiteurensaldo bij rijk, provincie en gemeenten. Het debiteurensaldo op niet openbare lichamen staat onder Overige vorderingen.

Uitzettingen in ’s Rijks schatkist met rentetypische looptijd <1 jaar

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	€ 92.850	€ 93.110	€ 91.970	€ 96.157
Drempelbedrag	€ 264.330	€ 264.330	€ 264.330	€ 264.330
Ruimte onder het drempelbedrag	€ 171.480	€ 171.220	€ 172.360	€ 168.173
Overschrijding van het drempelbedrag	€ -	€ -	€ -	€ -

Het is toegestaan een relatief klein bedrag aan overtollige middelen buiten de schatkist aan te houden. De hoogte van het drempelbedrag is afhankelijk van de begrotingsomvang. Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% met een jaarlijkse begrotingsomvang tot € 500 miljoen. Als de begroting groter is dan € 500 miljoen dan is het drempelbedrag € 3,75 miljoen plus 0,2% van het deel van de begroting dat de € 500 miljoen overschrijdt. Het drempelbedrag is altijd minimaal € 250.000. Het drempelbedrag bedraagt €264.330 (0,75% van een begrotingstotaal van €35.394.000). Gemiddeld heeft er per kwartaal geen overschrijding op het drempelbedrag plaatsgevonden.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Kassaldi	1	2
Banksaldi	80	80
Totaal	**81**	**82**

Onder de liquide middelen zijn geen deposito's begrepen en zijn direct opneembaar.

In de boekwaarde per 31 december 2018 zijn de banksaldi ten behoeve van uitvoering van de taken Bureau Gezondheid Milieu en Veiligheid, GHOR Midden West Brabant meegenomen.

Tevens is in de boekwaarde per 31 december 2018 de banksaldi van personeelsvereniging Pheniks opgenomen. Dit betreffen nevenrekeningen van de hoofdrekening van GGD West Brabant, waardoor deze opgenomen zijn in de jaarrekening 2018. Hier tegenover staan rekening-courant verhoudingen.

Overlopende activa

De post overlopende activa is als volgt te onderscheiden:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van de volgende begrotingsjaren komen	379	344
Totaal	**379**	**344**

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Algemene risico reserve	425	852
Bestemmingsreserves	3.563	3.710
Gerealiseerd resultaat	-12	489
Totaal	**3.976**	**5.051**

Het verloop in 2018 staat in dit overzicht per reserve:

	Boekwaarde 31-12-2017	Resultaat bestemming 2017	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-2018
Algemene risico reserve	852	136	182	-745	425
Bestemmingsreserve Risico Plustaken	852	0			852
Bestemmingsreserve JGZ 0-4	0	43		-41	2
Bestemmingsreserve Uitbraak infectieziekten	250				250
Bestemmingsreserve Frictiekosten	163				163
Bestemmingsreserve Huisvesting	2.409		275	-451	2.233
Bestemmingsreserve Monitors	35		28		63
Terugbetaling resultaat 2017		310			0
Totaal	**4.561**	**489**	**485**	**-1.237**	**3.988**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Algemene risico reserve
De geplande onttrekking voor de financiering van de uitgave Kidos voor een bedrag van 556K is 456K geworden aangezien werkzaamheden voor een bedrag van 100K zijn uitgesteld naar 2019. De geplande onttrekking tbv RUPS voor een bedrag van 150K is uiteindelijk 107K geworden omdat het project is gestart op 1 april 2018 i.p.v. op 1 januari 2018. 180K is toegevoegd en onttrokken in het kader van de afrekening huisvestingskosten 2017 voor JGZ 0-4 uit de algemene reserve.

Bestemmingsreserve monitors
De structurele toevoeging aan de reserve ter dekking van de uitvoering van de geplande monitors, waar de lasten van de monitors door de tijd heen worden gespreid. Aan deze reserve is in 2018 conform begrotingswijziging 10K extra toegevoegd.

Terugbetaling resultaat 2017
Resultaat 2017 310K is een post die is verrekend met de openstaande vordering op de deelnemende gemeenten in het kader van Fort Oranje ad 310K., zoals vastgesteld in de resultaatbestemming door het bestuur.

Voorzieningen

De voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's zijn als volgt te specificeren:

	Boekwaarde 31-12-2017	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2018
Voorziening bijzondere personeelsproblemen	159	33	-19	-80	93
Van derden verkregen middel die specifiek besteed moeten worden	293			-69	224
Voorziening vennootschapsbelasting	39				39
Totaal	**491**	**33**	**-19**	**-149**	**356**

Voorziening bijzondere personeelsproblemen GGD
Voorziening ter dekking van wachtgeldregelingen voortvloeiend uit in het verleden aangegane verplichtingen voor voormalig personeel.
Hierbij maken we per regeling een inschatting van de toekomstige kosten. Jaarlijks wordt de voorziening op het juiste dekkingsniveau gebracht.

VPB
Sinds 2016 zijn overheidslichamen VPB-plichtig om een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen te creëren.
De VPB-heffing moet worden bepaald op basis van de fiscale grondslag. Dit betekent dat de fiscale winstbepaling extracomptabel zal plaatsvinden en er geen latente belastingvorderingen en/of schulden worden gevormd. Er is een voorziening gevormd om aan de verplichting te kunnen voldoen.

Voorziening van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden
Deze voorziening bestaat uit de middelen die in het verleden zijn verkregen van de gemeenten ten behoeve van het Elektronische Kind Dossier.

Een andere voorziening in deze categorie betreft voor Bureau Gezondheid Milieu en Veiligheid. De deelnemende partners in deze voorziening zijn GGD Hart voor Brabant, GGD Brabant Zuid Oost, GGD Zeeland en GGD West Brabant.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

De voorzieningen van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden zijn als volgt te specificeren:

	Boekwaarde 31-12-2017	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2018
Voorziening vooruitontvangen gelden Elektronisch Kind Dossier	102			-49	53
Voorziening Bureau Gezondheid Milieu en Veiligheid	191			-20	171
Totaal	293	0	0	-69	224

Een gespecificeerd overzicht van de voorzieningen is opgenomen in bijlage 1.2: “Staat van Reserves en Voorzieningen” en in bijlage 1.9 Toelichting Reserves en voorzieningen

Langlopende schulden

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017	Rentelasten 2018
Schuld aan binnenlandse banken	6.138	6.400	
Aflossing in boekjaar	263	262	
Totaal	**5.875**	**6.138**	**258**

Er zijn geen zekerheden verstrekt. Bijlage 3 “Staat van Langlopende Schulden” geeft een gespecificeerd overzicht per lening. De aflossing voor de jaarschijf 2018 bedraagt € 262.500.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	2.253	1.881
Overlopende passiva	2.647	2.572
Totaal	**4.900**	**4.454**

De Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar worden als volgt gespecificeerd:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Crediteuren	624	513
Loonheffing en sociale premies	1.345	1.032
RC verhoudingen met niet financiele instellingen	179	252
Omzetbelasting	105	84
Totaal	**2.253**	**1.881**

De verhoging van de vlottende passiva in de loonheffing en sociale premies hangt samen met de overkomst van de medewerkers vanuit stichting JGZ naar de GGD WB per 1-1-2018.
Verrekeningen tussen GGD West-Brabant en GGD Hart voor Brabant zijn eind 2018 nog in beeld gebracht voor de actualisatie van de RC-verhouding. Per saldo heeft GGD West-Brabant meer te vergoeden aan GGD Hart voor Brabant, dan andersom.

R/C verhoudingen met niet financiële instellingen

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
PV Phenix	47	44
GGD Hart voor Brabant	132	208
Totaal	**179**	**252**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Overlopende passiva

De specificatie van de overlopende passiva is als volgt weer te geven:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	2.112	2.319
- de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	535	226
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	0	27
Totaal	**2.647**	**2.572**

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen bevatten onder andere de verschuldige betaling aan partners in het kader van CJG, afrekening met de Veiligheidsregio MWB in het kader van GHOR MWB 2018 (ca. € 483k) en overige verplichtingen zoals reguliere te betalen inkopen

Het verloop van de vooruit ontvangen subsidies:

	1-1-2018	Toevoegingen	Bestedingen	31-12-2018
Klijnsma gelden / Uit Beeld	52	87	54	85
RUPS II	0	113	0	113
Subtotaal vooruitontvangen subsidies van het Rijk	**52**	**200**	**54**	**198**
Kansfonds	31	60	34	58
Tijd van je leven	83	200	101	182
JIVES	0	90	33	57
Subsidie Gemeente Breda (CJG)	0	5.552	5.552	0
M@zl	58	0	58	0
Zorgnetwerk ABR	2	0	2	0
Nu niet zwanger	0	40	0	40
Subtotaal vooruitontvangen subsidies van overige Nederlandse overheidslichamen	**174**	**5.942**	**5.780**	**337**
Totaal	**226**	**6.142**	**5.834**	**535**

4. Niet in balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

Door de GGD zijn langlopende financiële verplichtingen aangegaan inzake:
Huurkosten voor een jaarbedrag van € 574.299 en een totaalbedrag van € 1.512.689.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

5. Overzicht baten en lasten 2018 GGD West-Brabant

(in duizenden euro's)

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Realisatie 2017
	€	**€**		**€**
Baten				
Bijdrage deelnemende gemeenten	17.838	17.400	17.838	17.003
Overige bijdrage gemeenten	79	72	72	72
Opbrengsten uit Tarieven	2.204	0	0	2.138
Overige Opbrengsten	13.771	17.136	17.136	14.417
Vrijval Voorzieningen	49	36	36	47
Toegerekende rente	258	420	420	401
Totale Baten	**34.199**	**35.064**	**35.502**	**34.078**
Lasten				
Salarissen en Sociale Lasten	17.496	17.489	17.927	13.696
Personeel Derden	1.775	2.969	2.969	5.016
Overige Personeelskosten	1.121	1.171	1.171	944
Kapitaallasten	854	791	652	963
Toevoeging Voorzieningen	33	0	0	39
Overige Bedrijfskosten	11.807	11.144	11.880	11.525
Materiele kosten Hét Service Centrum	1.619	1.647	1.637	1.574
Rentelasten	258	270	270	269
Totale Lasten	**34.963**	**35.481**	**36.506**	**34.026**
GEREALISEERD TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN	**-764**	**-417**	**-1.004**	**52**
Toevoeging Reserves	-485	-183	-466	-17
Onttrekking Algemene reserve	745	0	556	27
Onttrekking bestemmingsreserve risico plustaken	0	0	0	60
Onttrekking bestemmingsreserve JGZ 0-4	41	0	204	163
Onttrekking bestemmingsreserve Huisvesting	451	380	490	19
Onttrekking bestemmingsreserve reorganisatie HSC	0	70	70	70
Onttrekking bestemmingsreserve monitors	0	0	0	0
Onttrekking bestemmingsreserve Sociaal-Medische zorg en dak en thuislozen	0	0	0	115
Onttrekking bestemmingsreserve RUPS	0	150	150	0
	752	417	1.004	437
GEREALISEERD RESULTAAT	**-12**	**0**	**0**	**489**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

6. Toelichting op het overzicht baten en lasten 2018

Belangrijke verschillen, tussen de realisatie en de begroting na wijziging, krijgen een toelichting. Zoals reeds eerder vermeld zijn de lasten en baten van Bureau Gezondheid Milieu en Veiligheid en GHOR Midden West Brabant een onderdeel van de jaarrekeningcijfers 2018 GGD West Brabant.

6.1. Baten

De baten van GGD hebben zich in 2018 ten opzichte van de raming na wijziging als volgt ontwikkelt:

(in duizenden euro's)

	Begroting 2018 na wijzigingen	Realisatie begrotings-jaar	Verschil	Realisatie voorgaand jaar
Bijdrage deelnemende gemeenten	17.838	17.838	0	17.003
Overige bijdrage gemeenten	72	79	7	72
Opbrengsten uit Tarieven	0	2.204	2.204	2.138
Overige Opbrengsten	17.136	13.771	-3.365	14.417
Vrijval Voorzieningen	36	49	13	47
Rentebaten	420	258	-162	401
Totaal	**35.502**	**34.199**	**-1.303**	**34.078**

Overige bijdrage deelnemende gemeenten
Het verschil van 7.000 EUR betreft een afrekening in het kader van BOPZ online voor 2018.

Opbrengsten uit tarieven
Dit is niet apart begroot in de beleidsbegroting en is onderdeel van de overige opbrengsten.

Overige Opbrengsten
De opbrengsten zijn vanwege diverse redenen per saldo circa € 1Mln lager dan begroot. De opbrengsten uit tarieven zijn begroot onder de overige opbrengsten echter is de realisatie verantwoord op de opbrengsten uit tarieven. Hierdoor ontstaat bij de opbrengsten uit tarieven een voordelig verschil van 2.2Mln. Bij de overige opbrengsten een nadelig verschil van 3.4Mln. Per saldo circa 1Mln lagere opbrengsten dan begroot.
GHOR MWB heeft 434K lagere opbrengsten, hier staan ook lagere kosten tegenover (budgetneutraal effect). Daarnaast zijn er lagere opbrengsten voor externe opdrachten van 300K. Lagere opbrengsten van team JGZ; die gedeeltelijk worden gecompenseerd door lagere kosten voor inhuur derden.
Daarnaast zijn er lagere opbrengsten doordat de vergoeding voor statushouders eenmalig was in 2017 300k (i)

Vrijval voorzieningen
Bij de voorziening voor personeel gerelateerde kosten was een meevaller doordat risico's waarvoor is gereserveerd zich niet in die omvang gaan materialiseren.

Rentebaten
Door de wijziging in de BBV dienen de rentekosten te worden toegerekend aan de taakvelden. Rentebaten en rentelast en zijn herberekend op basis van de notitie rente, waardoor de bate nu gelijk is aan de last.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

6.2. Lasten

De ontwikkeling van de lasten van GGD is in 2018 ten opzichte van de raming na wijziging zijn:

(in duizenden euro's)

	Begroting 2018 na wijzigingen	Realisatie begrotings-jaar	Verschil	Realisatie voorgaand jaar
Salarissen en Sociale Lasten	17.927	17.496	-431	13.696
Personeel Derden	2.969	1.775	-1.194	5.016
Overige Personeelskosten	1.171	1.121	-50	944
Kapitaallasten	652	854	202	963
Toevoeging Voorzieningen	0	33	33	39
Overige Bedrijfskosten	11.880	11.807	-73	11.525
Kosten Hét Service Centrum	1.637	1.619	-18	1.574
Rentelasten	270	258	-12	269
Totaal	**36.506**	**34.963**	**-1.543**	**34.026**

Er zit een verschuiving in salarissen en sociale lasten en de post personeel derden. Personeelskosten van de stichting JGZ zijn in de realisatie 2017 opgenomen onder personeel derden en vanaf 2018 onder salarissen en sociale lasten. Medewerkers van st JGZ zijn per 1-1-2018 in dienst gekomen van GGD West-Brabant.

Salarissen en Sociale Lasten

De hogere salariskosten als gevolg van de CAO wijziging is opgenomen in de realisatie en door de 1e begrotingswijzing toegevoegd aan de vergelijkende cijfers van de begroting 2018.
Lagere salariskosten binnen de GHOR voor 245K. lagere kosten voor personeel van infectieziektebestrijding dan begroot voor 100K.

Personeel derden

Minder inhuur door achterblijven externe opbrengsten (300K) (i)
Er is minder personeel ingehuurd doordat er met de overkomst van medewerkers vanuit het HSC een verschuiving in werkzaamheden heeft plaatsgevonden (s)
Daarnaast zijn interne oplossingen gekozen waar mogelijk voor het invullen van vacatures, waardoor minder inhuur van personeel noodzakelijk was.

Kapitaallasten

Gezien een overschrijding van het investeringsbudget in 2017 zijn de kapitaallasten in 2018 hoger dan ten tijde van de begroting bekend was.(s)

Toevoeging voorzieningen

Toevoeging van de voorziening heeft betrekking op de voorziening voor personeel gerelateerde kosten. (i)

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Overige Bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten zijn in lijn met de begroting. Er zitten wel verschuivingen in;
-Lagere onderhoudskosten, waardoor ook lagere onttrekking bestemmingsreserve huisvesting (i)
-Hogere kosten doordat de kosten voor Kidos in de exploitatie opgelost moeten worden, hier staat een onttrekking van de algemene reserve tegenover (i)

Kosten het service centrum (HSC)

De kosten van het service centrum worden gesplitst geboekt. Salariskosten van medewerkers in dienst van GGD WB worden binnen salariskosten geboekt. Overige kosten worden verantwoord op de materiële kosten van het service centrum. Er hebben een aantal mutaties voorgedaan binnen het service centrum. Er zijn medewerkers overgekomen vanuit het HSC naar de moederorganisaties. Daarnaast zijn er een aantal tegenvallers geweest voor het HSC wat resulteerde in een tekort binnen het HSC van 635K. Dit tekort werd veroorzaakt door: afkoopregeling personeel, hogere kosten ivm uitrol laptops en inhuur van ondersteuning van het interne controle proces. Het aandeel van GGD WB in deze extra kosten zijn 163K hoger dan begroot.(i)
Voor een specificatie van de kosten de bijlage met de kostenverdeelstaat van het HSC in bijlage 1.5.

Overzicht van de incidentele baten en lasten

	Realisatie 2018	
	Baten	Lasten
Nagekomen opbrengsten/kosten	141	93
Kosten Kidos		456
Kosten Rups		107
Totaal	**141**	**656**

De incidentele kosten voor Kidos en Rups zijn gedekt uit onttrekkingen uit de algemene reserve.

Begrotingsrechtmatigheid

Conform kadernota rechtmatigheid zijn overschrijdingen van de begroting die worden gecompenseerd door direct te relateren opbrengsten niet aangemerkt als financiële onrechtmatigheid voor de verklaring.
Bij kostenoverschrijdingen stelt de GGD West Brabant het algemeen bestuur daarvan in kennis via de bestuursrapportage.
De activiteiten van GGD WB vinden plaats binnen 1 programma, hier hebben geen overschrijdingen plaatsgevonden.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

6.3 Taakveldenoverzicht

(in duizenden euro's)

		Begroting 2018			Realisatie 2018		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0.4	Overhead	423	7.597	-7.174	1.253	8.050	-6.797
0.10	Mutaties reserves	1.470	466	1.004	1.237	486	751
0.9	Vennootschapsbelasting	0	50	-50	0	0	0
0.8	Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	12	0	12
0	**Bestuur en ondersteuning**	**1.893**	**8.113**	**-6.220**	**2.502**	**8.536**	**-6.034**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.853	2.526	327	2.419	2.419	0
1.2	Openbare orde en veiligheid	259	226	33	265	199	66
1	**Veiligheid**	**3.112**	**2.752**	**360**	**2.684**	**2.618**	**66**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	774	654	119	967	639	328
6.5	Arbeidsparticipatie	72	56	16	58	88	-30
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	59	58	1	55	40	15
6	**Sociaal domein**	**904**	**768**	**136**	**1.080**	**767**	**313**
7.1	Volksgezondheid	31.063	25.340	5.723	29.181	23.526	5.655
7	**Volksgezondheid en milieu**	**31.063**	**25.340**	**5.723**	**29.181**	**23.526**	**5.655**
Totaal		**36.972**	**36.972**	**0**	**35.447**	**35.447**	**0**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

7. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op GGD West-Brabant van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor GGD West-Brabant is € 189.000 Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens voor de duur) van de dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Naast de hieronder vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2018 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2018 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

bedragen x € 1	**Annemieke van der Zijden**
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	140.885
Beloningen betaalbaar op termijn	18.282
Subtotaal	*159.167*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	**159.167**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Gegevens 2017	
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12
Deeltijdfactor 2017 in fte	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	133.035
Beloningen betaalbaar op termijn	17.068
Totale bezoldiging 2017	**150.103**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
A. van der Zijden	Directeur
C.J.M.A. van Esch*	Directeur
L.C. Poppe-de Looff	Dagelijks bestuur
R. Bergsma	Dagelijks bestuur
C. van Geel	Dagelijks bestuur **
E. Schoneveld	Dagelijks bestuur ***
M. Haagh	Dagelijks bestuur
A.A.B. Theunis	Dagelijks bestuur
H. van Oers	Dagelijks bestuur
L.C. Poppe-de Looff	Algemeen bestuur
F. Naterop	Algemeen bestuur
C. Janssen	Algemeen bestuur **
J.C.M. Vermeer	Algemeen bestuur **
Y. Kammeijer	Algemeen bestuur **
T. Braspennng	Algemeen bestuur***
N. Sommen	Algemeen bestuur***
A. Harijgens	Algemeen bestuur***
M. de Bie	Algemeen bestuur***
M. Haagh	Algemeen bestuur
J. van Oosterhout	Algemeen bestuur **
J. Schouw	Algemeen bestuur **
J. Vissers	Algemeen bestuur***
M. van Bijl	Algemeen bestuur***
A. de Jongh	Algemeen bestuur
J.C.M. Paantjes	Algemeen bestuur **
J. Vonk-Vedder	Algemeen bestuur ***
E. Schoneveld	Algemeen bestuur
M. Witte – Jansse	Algemeen bestuur **
C. van Poppel	Algemeen bestuur **
M. de Bruijn	Algemeen bestuur **
C.J.M. van Geel	Algemeen bestuur **
C. Piena	Algemeen bestuur***
K. Koenraad	Algemeen bestuur***
S. Breedveld- de Ruiter	Algemeen bestuur***
K. Krook	Algemeen bestuur***
Y. de Boer	Algemeen bestuur
L. van der Beek	Algemeen bestuur
R. Bergsma	Algemeen bestuur
J. Aarts	Algemeen bestuur **
T. Zopfi	Algemeen bestuur***
A.A.B. Theunis	Algemeen bestuur

* verloning vindt plaats via de GGD Hart voor Brabant

** Eind 2018 geen onderdeel meer van bestuur GGD West Brabant

*** Begin 2018 nog geen onderdeel van bestuur GGD West Brabant

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1. Bijlagen

1.1. Staat van vaste activa

1.2. Staat van reserves en voorzieningen

1.3. Staat van langlopende leningen

1.4. Kostenverdeelstaat – het service centrum

1.5. Jaarverslag kwaliteit

1.6. Toelichting Reserves en voorzieningen

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1.1 Staat van vaste activa

	Omschrijving van de Kapitaalsuitgaven	Aanschaf waarde begin 2018	Investeringen 2018	Desinvesteringen 2018	Aanschaf waarde einde 2018	Aantal jaren afschrijving		Cumulatieve afschrijvingen begin 2018	Afschrijvings kosten 2018	Vrijval afschrijvingen 2018	Boekwaarde begin 2018	Boekwaarde einde 2018
	Gronden en terreinen											
2100	Gronden en terreinen	1.204.165	0	0	1.204.165	n.v.t.		0	0	0	1.204.165	1.204.165
	TOTAAL :	**1.204.165**	**0**	**0**	**1.204.165**			**0**	**0**	**0**	**1.204.165**	**1.204.165**
	Bedrijfsgebouwen											
2200	Gebouwen	11.275.365	75.148	0	11.350.512	50	jr	3.056.487	359.355	0	8.218.877	7.934.670
2300	Bedrijfsinstallaties/ Installaties gebouwen	137.205	0	0	137.205	10	jr	133.218	2.852	0	3.987	1.135
	TOTAAL :	**11.412.570**	**75.148**	**0**	**11.487.717**			**3.189.705**	**362.207**	**0**	**8.222.864**	**7.935.805**
	Vervoermiddelen											
2400	Bedrijfsauto	609.371	0	0	609.371	5	jr	537.497	27.546	0	71.874	44.328
	TOTAAL :	**609.371**	**0**	**0**	**609.371**			**537.497**	**27.546**	**0**	**71.874**	**44.328**
	Inventarissen											
2500	Inventaris	1.429.638	109.868	0	1.539.505	10	jr	953.308	108.733	0	476.329	477.464
2510	Medische inventaris	0	0	0	0	10	jr	0	0	0	0	0
2520	Kantoorinventaris	0	0	0	0	10	jr	0	0	0	0	0
	TOTAAL :	**1.429.638**	**109.868**	**0**	**1.539.505**			**953.308**	**108.733**	**0**	**476.329**	**477.464**
	Overige materiële vaste activa											
2530	Ghor-materiaal	109.728	0	0	109.728	5	jr	103.769	2.120	0	5.959	3.839
2540	Telefonie/communicatie app.	304.816	0	0	304.816	5	jr	279.881	10.710	0	24.936	14.225
2560	Instrumentarium	109.838	84.543	0	194.380	10	jr	99.063	6.884	0	10.774	88.433
2580	C-2000 randapparatuur	112.971	0	0	112.971	5	jr	112.971	0	0	0	0
2600	Automatisering (hardware)	545.424	224.161	0	769.585	3 / 4	jr	478.229	49.688	0	67.195	241.668
2650	Automatisering (software)	663.713	0	0	663.713	3 / 4	jr	594.324	28.116	0	69.389	41.273
	TOTAAL :	**1.846.491**	**308.704**	**0**	**2.155.195**			**1.668.238**	**97.518**	**0**	**178.253**	**389.439**
	TOTAAL	**16.502.235**	**493.719**	**0**	**16.995.954**			**6.348.748**	**596.005**	**0**	**10.153.487**	**10.051.201**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1.2 Staat van reserves en voorzieningen

NAAM	SALDO BEGIN VAN HET DIENSTJAAR 01.01.2018	VRIJVAL IN 2018	AANWENDING TLV EXPLOITATIE IN 2018	DOTATIE IN 2018	SALDO EINDE VAN HET DIENSTJAAR 31.12.2018
VOORZIENINGEN					
Voorziening bijzondere personeelsproblemen	158.795	-19.060	-80.429	33.414	92.720
Voorziening VPB	38.505				38.505
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden tbv GMV	191.772		-20.489		171.283
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden tbv EKD	101.890		-49.187		52.703
TOTAAL VOORZIENINGEN	**490.962**	**-19.060**	**-150.105**	**33.414**	**355.211**

NAAM	SALDO BEGIN VAN HET DIENSTJAAR 01.01.2018	CORRECTIE I.V.M. INTEGRATIE GMV 01.01.2018	SALDO BEGIN DIENSTJAAR INCL. GMV 01.01.2018	RESULTAAT BESTEMMING OVER 2017	Onttrekking t.g.v. EXPLOITATIE	Dotatie t.l.v. EXPLOITATIE	SALDO EINDE VAN HET DIENSTJAAR BEGROOT 31.12.2018
RESERVES							
Algemene reserve GGD WB	936.679	-84.353	852.326	136.200	-745.466	182.000	425.060
Bestemmingsreserve risico plustaken GGD WB	852.251	-	852.251	-	-	-	852.251
Bestemmingsreserve JGZ 0-4	-	-	-	43.000	-41.000		2.000
Bestemmingsreserve uitbraak infectieziekten GGD WB	250.000	-	250.000	-	-	-	250.000
Bestemmingsreserve huisvesting GGD WB	2.408.857	-	2.408.857	-	-450.893	275.000	2.232.964
Bestemmingsreserve reorganisatie HSC GGD WB	-	-	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve frictiekosten GGD WB	191.633	-28.756	162.877	-	-	-	162.877
Bestemmingsreserve sociaal-medische zorg dak en thuislozen GGD WB	-	-	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve monitors GGD WB	35.919	-	35.919	-	-	27.500	63.419
Reserve personele knelpunten	5.000	-5.000	-	-	-	-	-
Resultaat GGD WB	562.864	-73.664	489.200	-489.200	-	-	0
TOTAAL RESERVES	**5.243.203**	**-191.772**	**5.051.431**	**-310.000**	**-1.237.359**	**484.500**	**3.988.573**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1.3 Staat van langlopende leningen

Jaarrekening 2018

OMSCHRIJVING	LENING NUMMER	INGANGS DATUM	LOOPTIJD	RENTE %	HOOFDSOM	AFLOSSINGEN T/M 2016	SALDO AAN HET BEGIN VAN HET DIENSTJAAR 2018	OPGENOMEN OF VERSTREKTE LENINGEN 2018	AFLOSSINGEN 2018	RENTE 2018	SALDO AAN HET EINDE VAN HET DIENSTJAAR 2018
Opgenomen leningen :											
BNG	40.102214	16-10-2006	Tot 1-7-2028	4,20%	2.000.000	900.000	1.100.000	0	100.000	44.100	1.000.000
BNG	40.102215	02-07-2007	Tot 1-7-2038	4,31%	3.500.000	1.462.500	2.037.500	0	162.500	213.614	1.875.000
BNG	40.102215	01-10-2007	Tot 1-7-2038	4,31%	3.000.000	0	3.000.000	0	0		3.000.000
TOTAAL OPGENOMEN LENINGEN					**8.500.000**	**2.362.500**	**6.137.500**	**0**	**262.500**	**257.714**	**5.875.000**
TOTAAL LANGLOPENDE LENINGEN					**8.500.000**	**2.362.500**	**6.137.500**	**0**	**262.500**	**257.714**	**5.875.000**

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1.4 Kostenverdeelstaat – het service centrum

Kostenverdeelstaat Hét Service Centrum

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Bedrijfslasten			
Salarissen en Sociale Lasten	3.488.279	5.630.434	4.925.648
Personeel derden	1.705.306	562.944	1.563.736
Overige personeelskosten	515.863	242.533	458.473
Kapitaallasten	98.744	199.232	112.031
Huisvestingskosten	3.152	-	278
Bedrijfskosten	2.484.774	2.529.904	2.407.933
Toevoeging voorzieningen	10.770	-	236.742
Kosten verbonden partijen	649.442	656.902	634.944
Som der bedrijfslasten	**8.956.328**	**9.821.950**	**10.339.785**
Vrijval voorzieningen	41.095	-	2.003
Te verdelen kosten	8.915.233	9.821.950	10.337.782
GGD Hart voor Brabant	4.219.251-	4.724.731-	4.941.249-
GGD West-Brabant	2.436.590-	2.848.961-	2.970.646-
RAV Brabant Midden-West-Noord	1.614.814-	1.648.339-	1.771.961-
GGD Noord- en Oost-Gelderland	644.578-	599.918-	653.926-
Resultaat	**0**	**0**	**-**

In het aandeel voor GGD West-Brabant zit € 813.000 salariskosten en € 3.000 overige personeelskosten . Het overige deel is verwerkt onder Materiele kosten HSC.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1.5 Jaarverslag Kwaliteit

Continu verbeteren en innoveren zijn onderdeel van onze manier van werken en hebben daarmee een belangrijke plaats in het bevorderen van onze kwaliteit. Zij hebben de veiligheid en kwaliteit van onze dienstverlening kritisch onder de loep genomen. Een aantal processen die daaraan bijdragen lichten we toe.

Klachten

Externe klachten vormen voor ons altijd aanleiding om met de klant in gesprek te gaan en om na te gaan wat we kunnen doen om de klacht op te lossen en in de toekomst zo mogelijk te voorkomen. Het optimaliseren van de dienstverlening staat ook vanuit deze cyclus centraal. Als gevolg van de intrede van de Wet kwaliteit klachten en geschillenzorg (Wkkgz) en om meer gestructureerd te reageren en te kunnen leren van klachten hebben we een centrale klachtenfunctionaris aangesteld. Door deze rol kan er effectief worden gemedieerd tussen de klant en het desbetreffende organisatieonderdeel of medewerker. In totaal werden er 98 klachten naar tevredenheid van de klant afgewikkeld. Een attendering op de mogelijkheden van de geschillencommissie heeft eenmaal plaatsgevonden, maar geen vervolg gekregen, de betreffende klant was bij nader inzien toch tevreden met de oplossing en ingezette route.

Meldingen van (bijna) incidenten

Om te leren van eigen (bijna) medische incidenten/ fouten hanteren wij een interne meldingsprocedure. Als er een (bijna) incident gemeld wordt, doen wij gestructureerd onderzoek middels de Prisma light methodiek naar oorzaken en nemen zonodig maatregelen om deze incidenten in het vervolg te voorkomen. In 2018 werden in totaal vijftig (bijna) incidenten gemeld. In 2017 waren dit er veertig. De helft van de meldingen heeft betrekking op vaccineren. Zo ongeveer 0,03% van de vaccinaties leidt tot een melding.

Externe audit Lloyds Register

Met een jaarlijkse audit laten wij ons extern toetsen aan de HKZ-normen voor Publieke Gezondheid. Daarmee krijgen wij in beeld of wij ‘leren en verbeteren’ en het ‘beheersen van risico’s’ voldoende in onze organisatie is ingeregeld en in ons DNA zit. Na de audit van 2018 heeft de GGD het HKZ certificaat wederom ontvangen. Er zijn weliswaar enige “minors” gesignaleerd, maar deze worden opgepakt voor de volgende audit in 2019. Tevens is besloten om weer invulling te geven aan de rol van kwaliteitscoördinator, waarvoor een vacature is uitgezet. Samen met een externe adviseur wordt de organisatie begeleid om gereed te zijn voor de volgende audit en een visie te ontwikkelen op hoe we kwaliteit in de toekomst willen vormgeven en kunnen borgen.

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

1.6 Toelichting Reserves en voorzieningen

Reserves

Naam	**Algemene risicoreserve**
Doel	De GGD West Brabant moet een financiële buffer hebben in de vorm van een algemene risico reserve om niet voorzienbare financiële tegenvallers op te kunnen vangen en (voorziene) risico's die zich materialiseren. De noodzakelijke hoogte en normering van deze reserve wordt bepaald door de inschatting van de exploitatie- en balansrisico's en de mogelijkheid tot bijsturing (risicoanalyse). Hiervoor moet de algemene risicoreserve minimaal bedragen (reeds besloten): - 5% van het basistakenpakket van de gemeentelijke bijdrage - 10% van het maatwerk van de gemeentelijke bijdrage Het positieve of negatieve exploitatie saldo wordt met in acht name van het voorstel resultaatbestemming gemuteerd op de algemene risico reserve. Het maximum bedraagt 10 % van de gemeentelijke bijdrage.
Risico's	De gemeenten willen een stabiele bijdrage betalen voor de gemeentelijke producten. Deze algemene risicoreserve dient om schommelingen aan de kostenkant over de jaren heen te kunnen opvangen. Vermindering van de gemeentelijke bijdrage leidt tot ongedekte vaste kosten.
Soort	Algemene risicoreserve.
Motivering rubricering	Geen specifieke bestemming, opvang van schommelingen met als doel de gemeentelijke bijdrage stabiel te houden.
Bestemming	Geen specifieke bestemming.
Waardebepaling	Op basis van de begroting 2018 bedraagt het gewenste minimum € 765.300 (5% van € 12.532.000 en 10% van € 1.387.000). Het maximum bedraagt € 1.253.200.
Saldo 31-12-2018	€ 425.060 positief.

Naam	**Bestemmingsreserve 0-4 jarigen jeugdgezondheidszorg**
Doel	Het saldo van de bestemmingsreserve 0 – 4 jarigen jeugdgezondheidszorg moet minimaal dekking bieden voor financiële tegenvallers in de exploitatie. Hiervoor moet de bestemmingsreserve minimaal bedragen: - 5% van het basistakenpakket van de gemeentelijke bijdrage - 10% van het maatwerk van de gemeentelijke bijdrage Het maximum bedraagt 10 % van de gemeentelijke bijdrage. Niet alle gemeenten nemen op dit moment dit product af, dus daarom moet uit de exploitatie van de 0 – 4 jarigen jeugdgezondheidszorg een afzonderlijke bestemmingsreserve opgebouwd worden.
Risico's	De gemeenten willen een stabiele bijdrage betalen voor de gemeentelijke producten voor de 0 – 4 jarige jeugdgezondheidszorg. Deze bestemmingsreserve dient om schommelingen aan de kostenkant over de jaren heen te kunnen

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

	opvangen. Vermindering van de gemeentelijke bijdrage 0 – 4 jarigen leidt tot ongedekte vaste kosten.
Soort	Bestemmingsreserve
Motivering rubricering	Geen specifieke bestemming, opvang van schommelingen met als doel de gemeentelijke bijdrage stabiel te houden.
Bestemming	Geen specifieke bestemming.
Waardebepaling	Op basis van de beleidsbegroting 2018 bedraagt het gewenste minimum € 196.400 (5% van € 3.928.00 en 10% van € 0). Het maximum bedraagt € 391.800
Saldo 31-12-2018	€ 2.000 positief

Naam	**Bestemmingsreserve risico plustaken**
Doel	Het saldo van de reserve plustaken moet dekking bieden voor financiële tegenvallers in de exploitatie van deze producten: - minimaal 10% van de omzet plustaken - maximaal 20% van de omzet plustaken
Risico's	Tegenvallende opbrengsten uit plustaken. Voorbeelden van plustaken zijn: reizigersvaccinatie, Hepatitis B vaccinatie instellingen, sociaal-medische advisering, forensische geneeskunde (exclusief lijkschouwing en bereikbaarheid Wet veiligheidsregio's), technische hygiënezorg en diverse projecten (zoals academische werkplaats, CJG's en subsidie rond zorg en welzijn van burgers. Vermindering van plustaken leidt tot ongedekte vaste kosten.
Soort	Egalisatie reserve
Motivering rubricering	Om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht. Opvangen van desintegratiekosten bij beëindiging.
Bestemming / besteding	Geen specifieke besteding
Waardebepaling	Minimaal 10% van de begrote opbrengsten uit tarieven en de overige opbrengsten Op basis van de beleidsbegroting 2018: - minimaal 10% van € 7.925.000 = € 792.500 - maximaal 20% van € 7.925.000 = € 1.585.000
Saldo 31-12-2018	€ 852.251

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Naam	**Bestemmingsreserve Uitbraak infectieziekten**
Doel	Het doen van een reservering voor het opvangen van kosten t.b.v. de voorbereiding op en de uitvoering van acties bij het uitbreken van middelgrote infectieziekten explosies.
Risico's	Uitbraak infectieziekten: voorbereidings- en uitvoeringskosten.
Soort	Bestemmingsreserve.
Motivering rubricering	Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de financiële omvang moeilijk is te schatten (zeker qua frequentie).
Bestemming / besteding	Voorbereidings- en uitvoeringskosten bij het uitbreken van een infectieziekte
Waardebepaling	Schatting € 250.000 voor middelgrote uitbraak (kosten TBC-campagne Baarle-Nassau 2001-2002 circa € 200.000) (kosten meningococcencampagne Moerdijk 2001 circa € 150.000). Conform AB besluit van 15-1-2010 aanvullen tot maximaal € 250.000.
Saldo 31-12-2018	€ 250.000.

	Bestemmingsreserve huisvesting
Doel	Deze bestemmingsreserve wordt ingezet ter dekking van de hogere huisvestingskosten na verhuizing naar het pand aan de Doornboslaan en voor het geplande groot onderhoud of vervangingsinvesteringen voor kapitaalsgoederen.
Risico's	Hogere afschrijvingskosten in de toekomst dienen gedekt te worden uit deze bestemmingsreserve, anders is er geen dekking voor de hogere exploitatiekosten.
Soort	Bestemmingsreserve
Motivering rubricering	Opvangen van hogere afschrijvingskosten in de toekomst en eventuele toekomstige huurderving.
Bestemming / besteding	Om de hogere afschrijvingskosten t.o.v. het oude pand te kunnen dekken. Tevens tijdelijk kunnen dekken van de kosten bij het wegvallen van de huuropbrengsten.
Waardebepaling	Verwachte toekomstige hogere afschrijvingskosten, die niet ten laste van de exploitatie gebracht kunnen.
Saldo 31-12-2018	€ 2.232.964

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Naam	**Bestemmingsreserve monitors**
Doel	Bestemmingsreserve ter dekking van de kosten van een extra monitor, die 1 keer per 4 jaar plaats vindt als gevolg van landelijke eisen en harmonisatieafspraken. Jaarlijks 25% van de extra kosten van de monitor reserveren. Na 4 jaar deze kosten onttrekken uit deze bestemmingsreserve. De reserve heeft een egaliserend karakter.
Risico's	Toekomstige incidentele uitgaven 1 keer per 4 jaar.
Soort	Bestemmingsreserve
Motivering rubricering	Opvangen van incidentele uitgaven.
Bestemming / besteding	Kosten van de uitvoering van een extra epidemiologische monitors1 keer in de 4 jaar
Waardebepaling	Schatting € 70.000 voor externe kosten van 1 monitor.
Saldo 31-12-2018	€ 63.419

Naam	**Bestemmingsreserve frictiekosten**
Doel	Bestemmingsreserve ter dekking van de frictiekosten als gevolg van bezuinigingen.
Risico's	Loonkosten tijdens de re-integratiefase, ww-kosten en bovenwettelijke ww-kosten en begeleidingskosten van ontslagen medewerkers, terwijl er geen taken verricht worden en er geen dekking is.
Soort	Bestemmingsreserve
Motivering rubricering	Opvangen van incidentele uitgaven.
Bestemming / besteding	Loonkosten tijdens de re integratiefase, ww-kosten en bovenwettelijke ww-kosten en begeleidingskosten ontslagen medewerkers.
Waardebepaling	Inschatting.
Saldo 31-12-2018	€ 162.877

Voorzieningen

Naam	**Voorziening groot onderhoud panden GGD West-Brabant**
Doel	Voorziening ter dekking van uit te voeren (groot en achterstallig) onderhoud aan de panden die de GGD in eigendom heeft. De voorziening dient ter egalisatie van de kosten van planmatig onderhoud.
Risico's	Hogere incidentele onderhoudskosten, die dan zorgen voor grote schommelingen in de kosten.
Soort	Voorziening.
Motivering rubricering	Egalisatievoorziening.
Bestemming / besteding	Uitvoering van groot onderhoud aan de panden in eigendom
Waardebepaling	Jaarlijkse dotatie o.b.v. lange termijn onderhoudsplan, kosten groot onderhoud t.l.v. voorziening.
Saldo 31-12-2018	€ 0

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Naam	**Voorziening bijzondere personeelsproblemen**
Doel	Voorziening ter dekking van de wachtgeldregeling voortvloeiend uit in het verleden aangegane verplichtingen voor voormalig personeel als gevolg van de bezuinigingen in 2012 t/m 2014 opdracht van het Algemeen Bestuur 3 x 3%. Deze voorziening is gevormd uit de bestemmingsreserve frictiekosten
Risico's	Toekomstige kosten voor huidige verplichtingen, vanuit het voorzichtig-heidsprincipe is het beter om kosten te dekken vanuit een voorziening.
Soort	Voorziening.
Motivering rubricering	Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
Bestemming / besteding	Wachtgeldkosten en juridische kosten i.v.m. voormalige medewerkers.
Waardebepaling	Berekening op basis van reële verplichtingen
Saldo 31-12-2018	€ 92.719

Naam	**Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden tbv EKD**
Doel	Beschikbaar gestelde middelen voor het doorontwikkelen en nieuwe ontwikkelingen van het digitale dossier JGZ (Kidos) en het ouderportaal Mijn Kind in Beeld.
Risico's	
Soort	voorziening
Motivering rubricering	Middelen mogen uitsluitend aan het betreffende doel worden besteed.
Bestemming	Digitaal dossier JGZ (Kidos_ en het ouderportaal Mijn Kind in Beeld.
Waardebepaling	Berekening op basis van beschikbaar gestelde middelen verminderd met de reeds gedane uitgaven.
Saldo 31-12-2018	€ 52.703,31

Naam	**Bureau Gezondheid, Milieu en Veiligheid**
Doel	Het saldo van de bestemmingsreserve Bureau Gezondheid, Milieu en Veiligheid (GMV) moet minimaal dekking bieden voor incidentele financiële tegenvallers in de exploitatie. Hiervoor moet de bestemmingsreserve minimaal bedragen: - 5% van de bijdrage deelnemende GGD'en (basistaken) - 15% van de markttaken Het maximum van de bestemmingsreserve bedraagt: - 10 % van de bijdrage deelnemende GGD'en - 20% van de markttaken Het Bureau GMV werkt voor meerdere GGD'en, daarom moet uit de exploitatie van het Bureau GMV een bestemmingsreserve worden opgebouwd.
Risico's	De deelnemende GGD'en en bijbehorende gemeenten willen een stabiele bijdrage betalen voor het bureau GMV. Deze bestemmingsreserve dient om schommelingen aan de kostenkant over de jaren heen te kunnen opvangen. Vermindering van de gemeentelijke bijdrage 0 – 4 jarigen leidt tot ongedekte vaste kosten.
Soort	Bestemmingsreserve

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019

Motivering rubricering	Opvang van incidentele financiële tegenvallers met als doel de bijdrage deelnemende GGD'en stabiel te houden.
Bestemming	Kosten m.b.t. de uitvoering van de taken van het bureau GMV.
Waardebepaling	
Saldo 31-12-2018	€ 171.283

Deloitte Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden.
Behorend bij controleverklaring
d.d. 5 april 2019